

7698

Ն. ՌԳԻՆԵՑ

ՀԱՄԿ(Բ)Կ XVIII
ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ
ԳՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ
ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

3kn2

0-24

ՀԱՅԿԱՊԱՆԱՆ ԿՐԹԱԳՈՆՈՒԹՅԱՆ ԳՅՏԱԿԱՆ ՀՐԱՏԱՐԱԳԶՈՒԹՅՈՒՆ
ԾԵՐԵԱՆ • 1946

ՈԼԵՏԱՐՆԵՐ ԲՈԼՈՐ ՅԵՐԿՐՆԵՐԻ, ՄԻԱՅՐ

25 AUG 2005

1 DEC 2009

ՅԿԷ. 2

0-24

7

Ն. ՈՂԻՆԵՑ

ՀԱՄԿ (Բ) Կ XVIII

ՀԱՄԱԳՈՒՄԱՐԸ

ԻՅՈՒՂԱՏՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆ

ԽՆԴԻՐՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ

2 SEP. 2013

7699

1388
40

Н. ОДИНЕЦ

XVIII СЪЕЗД ВКП(б) О ЗАДАЧАХ
СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВАГосударственное издательство политической литературы
Ереван ● 1940

Համաժողովրդական կոմունիստական (բոլշևիկներ) կուսակցության XVIII համագումարը կայացավ Մոսկվայում 1939 թվի մարտին: Լենինի—Ստալինի մեծ կուսակցության յերկու հազար ընտրյալները յեկեկ էյին համագումար: Նրանց ուղարկել էյին յերկու ու կես միլիոն կոմունիստները՝ Խորհրդային Միության ամենից ավելի ակտիվ և գիտակից քաղաքացիները: Նրանք իրենց պատվիրակներին նակադ տվին՝ միահամուռ կերպով ձայն տալ ՀամԿ(բ)Կ Կենտրոնական կոմիտեյին, ընկեր Ստալինին, մեր կուսակցության ստալինյան քաղաքականության ողտին:

ՀամԿ(բ)Կ համագումարում տրված զեկուցումների մեջ հանրագումարի բերվեցին կուսակցության և խորհրդային ամբողջ ժողովրդի վերջին հինգ տարիների աշխատանքի արդյունքները: Բոլշևիկներ կուսակցության XVII համագումարից սկսած, յորը կայացավ 1934 թ. հունվարին, մեր հայրենիքն անցել և փառավոր ուղի, սոցիալիզմի մեծ հաղթանակների ուղին: Արտադրության սոցիալիստական սիտեմն արդեն անբաժանելիորեն իշխում և Խորհրդային Միության ամբողջ ժողովրդատնտեսության մեջ:

ԽՍՀՄ ամբողջ ժողովրդատնտեսության մեջ սոցիալիստական սիստեմի հաստատումը, արդյունաբերության և գյուղատնտեսության վերելքն ու ամրապնդումը, խորհրդային ժողովրդի նյութական դրության բարելավումը, նրա կուլտուրականության և քաղաքական ակտիվության բարձրացումը—այս ամենը հասցրին «յերկրի ներքին դրության հետադա ամրապնդման, խորհրդային կարգերի հետադա ամրապնդման»¹:

¹ Ստալին, Հաշվետու զեկուցում կուսակցության XVIII համագումարին՝ ՀամԿ(բ)Կ ԿԿ աշխատանքի մասին, էջ 41:

«Յերկրորդ հնգամյա պլանի հաղթական կատարման և սոցիալիզմի ձեռք բերված հաջողութունների հիման վրա, ԽՍՀՄ-ն յերրորդ հնգամյակում թևակոխեց զարգացման նոր շրջան, անդառակարգ սոցիալիստական հասարակաբան կառուցումն ավարտելու և սոցիալիզմից աստիճանաբար կոմունիզմին անցնելու շրջանը»¹:

1. ԻՆՉՊԻՍԻ ՀԱՁՈՂՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐ ՁԵՌՔ ԲԵՐԻՆՔ ՄԵՆՔ ՅԵՐԿՐՈՐԴ ՀՆԳԱՄՅԱԿՈՒՄ

Հայտնի չէ, վոր կարվածատերերի դասակարգը լիկվիդացիայի յենթարկվեց քաղաքացիական պատերազմի հաղթական ավարտման հետևանքով: Հայտնի չէ նույնպես, վոր Փարբիկաներն ու դործարանները խլվեցին կապիտալիստներէն 1918 թվին և հանձնվեցին պետութեանը: Սակայն դեռ 1924 թվին արդյունաբերութեան մեկ հինգերորդ մասը, գլխավորապես մանրը, պատկանում էր մասնավոր կապիտալին, վորին 1921 թ. նոր տնտեսական քաղաքականութեան մտցնելիս թույլ էր տրված մանր ձեռնարկութեաններ ունենալ:

Սոցիալիստական շինարարութեան ընթացքում կապիտալիզմը դուրս քշվեց արդյունաբերութեանէն: Բայց թե շահագործող դասակարգերի վրէժ թուր խմբերն էլին լիկվիդացիայի յենթարկվել: Գյուղում «գյուղատնտեսական կապիտալիստների դասակարգը, կուլակները դասակարգը, դեռևս բավական նշանակալի ուժ էր ներկայացնում»²:

Ստալինյան առաջին և յերկրորդ հնգամյակների հաջող կատարման հետևանքով գյուղում տեղի ունեցան մեծագույն նշանակութուն ունեցող փոփոխութեաններ: Գյուղացիները՝ չքավորներն ու միջակները, խորհրդային իշխանութեան նախաձեռնութեամբ և նրա ուղղակի անկացութեամբ, միավորվեցին կոլտնտեսութեաններ մեջ: Կուլակութեանը լիկվիդացիայի յենթարկվեց, իսկ կուլակներին պատկանող արտադրութեան միջոցները՝ բանող անասունը, մեքենաները,

ինվենտարը, տնտեսական շենքերը, հանձնվեցին կոլտնտեսութեանների մեջ համախմբված գյուղացիներին:

Արտադրութեան սոցիալիստական սխտեմը լիովին հաղթանակեց ԽՍՀՄ ժողովրդատնտեսութեան մեջ: Գործիքների և արտադրութեան միջոցների սոցիալիստական սեփականութեանը՝ պետական և կոլտնտեսային՝ դարձավ խորհրդային հասարակութեան անասան հիմքը: Վերջնականապես լիկվիդացիայի յեն յենթարկված շահագործող դասակարգերը, վրէժնալցված և մարդու շահագործումը մարդու կողմէն: Մնաց բանվոր դասակարգը, մնաց գյուղացիների դասակարգը, մնաց ինտելիգենցիան:

Մեր բանվոր դասակարգը—դա հին պրոլետարիատը չէ, պրոլետարիատ, վորը վրէժն չունի և վորին անխնա շահագործում էլին կապիտալիստները, Փարբիկանները, դործարանատերերը: ԽՍՀՄ բանվոր դասակարգի ձեռքումն և գտնվում իշխանութեանը և ամբողջ ժողովրդի հետ միասին նա Փարբիկանների, դործարանների, հողերի տերն է: Նա ղեկավարող ուժն է պետութեան մեջ: Այդ նոր դասակարգ է: Կապիտալիստները, վորոնք կարողանային շահագործել բանվոր դասակարգին, դուրս են վրնդված: Այսպիսով «բացառված և բանվոր դասակարգի շահագործման ամեն մի հնարավորութեան»¹:

Մեր խորհրդային գյուղացիաբանը—դա հին գյուղացիութեանը չէ, վորը կապված էր մանր, անհատական, հետամնաց տնտեսութեան հետ: Այդ այն գյուղացիութեանը չէ, վոր մշտապես ապրում էր կարիքի ու սովի մեջ:

«Միջակ գյուղացին,—գրում էր Լենինը,—կանգնած է հարստի և պրոլետարի միջև,—այդ պատճառով էլ նա կրօնում է միջակ: Ապրում էլ է նա միջակ, լավ տարին իր տնտեսութեան մեջ ծայրը ծայրին է հասցնում, բայց թե կարիքը չարունակ կանգնած է նրա դռանը: Նա կամ բոլորովին խնայողութեան չունի, կամ չատ քիչ ունի: Այս պատճառով նրա տնտեսութեանը խախտու է... Բացի կալվածատիրոջից և կուլակից, միջակ գյուղացուն նեղում է

¹ Համկ(ր)ի XVIII համալումարի բանաձևերը, էջ 13:

² Ստալին, ԽՍՀ Միութեան Սահմանադրութեան նախադի մասին:

¹ Ստալին, ԽՍՀ Միութեան Սահմանադրութեան նախադի մասին, էջ 18:

նաև հարուստ դրացին. նա նրա ձեռքից միշտ հողը կխլի և
յերբեք առիթը ձեռքից բաց չի թողնի նեղելու նրան ինչով
կարող է: Այդպես ել ապրում և միջակ գյուղացին, նա վոչ
ձուկ և և վոչ ել թռչուն»¹:

Չքաղնոր գյուղացիները կիսով չափ տնտեսատերեր էին և
տախաված էին աշխատել վարձով, վաճառել իրենց բանվո-
րական ուժը կուլակին և ունևոր հարեանին:

Այդպիսի գյուղացիներ այժմ մեղ մոտ չկան: Մեր
խորհրդային գյուղացիությունը, — ասում է ընկեր Ստալի-
նը, — միանգամայն նոր գյուղացիություն է: Մենք այլևս
չունենք կալվածատերեր ու կուլակներ, վաճառականներ ու
վաշխառուներ, վորոնք կարողանային շահագործել գյուղա-
ցիներին: Հետևաբար, մեր գյուղացիությունը շահագործու-
մից ազատագրված գյուղացիություն է»²:

Մեր գյուղացիությունը կոլտնտեսային գյուղացիու-
թյուն է, վորն իր կարողությունը հիմնում է վոչ թե ան-
հատական աշխատանքի, այլ կոլեկտիվ աշխատանքի վրա:
Յեվ դաշտերը նա մշակում և ժամանակակից նոր տեխնի-
կայի ոգնությամբ: Խորհրդային գյուղացու տնտեսության
հիմքը կազմում է արտադրության միջոցները կոլեկտիվ սե-
փականությունը:

Մեր խորհրդային ինտելիգենցիան — դա հին մինչհեղա-
փոխական ինտելիգենցիան չէ, վորը ծառայում էր
կալվածատերերին և կապիտալիստներին: Մեր ինտելիգեն-
ցիան — դա կուսակցական, կոմյերիտական, խորհրդային,
տնտեսավարական, կոոպերատիվ, առևտրական, պրոֆմիտու-
թենական, գյուղատնտեսական, լուսավորական և ուղղա-
կան աշխատողներն են: Իրենց ճնշող մեծամասնությամբ
դրանք ժողովրդի ծոցից, բանվոր դասակարգի և գյուղա-
ցիության ծոցից են դուրս յեկել:

Հին, մինչհեղափոխական ինտելիգենցիայի չնչին մնա-
ցորդները լուծվեցին նոր, ժողովրդական ինտելիգենցիայի
մասսայի մեջ:

¹ Լենին, Յերկ. ժող., հատ. V, էջ 284 (ռուս.):

² Ստալին, ԽՍՀ Միության Մահամարումից Նախագծի մասին,

Մեր սոցիալիստական ինտելիգենցիան սերտորեն կապ-
ված է ժողովրդի հետ, մասսայականորեն ծառայում է նրան
հոգով ու սրտով: Նրա ոգնությունը բանվոր դասակարգը և
գյուղացիությունը կառավարում են Խորհրդային յերկիրը:

Այսպիսով, մեր խորհրդային հասարակությունը այժմ
բաղկացած է «իբար հետ բարեկամ յերկու դասակարգերից՝
բանվորներից ու գյուղացիներից, վորոնք միավորված են
ընդհանուր գործով, կոմունիզմի կառուցման գործով»¹:

Պատմական կարևորություն ունեցող խնդիրները և այդ
խնդիրներն իրագործելու համար մղվող պայքարն ավելի ու
ավելի յեն մերձեցնում բանվոր դասակարգին գյուղացիու-
թյան հետ: Ամրապնդվում է բարեկամությունը նրանց մի-
ջև, վոր հիմնված է կոմունիստական հասարակության կա-
ռուցման համար մղվող պայքարին ակտիվ և դիտակցական
մասնակցության վրա:

Այն տարբերությունը, վոր դեռևս կա աշխատավորնե-
րի յերկու դասակարգերի միջև, բանվոր դասակարգի և
գյուղացիության միջև, ավելի ու ավելի արագորեն չքա-
նում է: «Ջնջվում ու անհետանում են սահմանադեղերը նաև
այդ յերկու դասակարգերի և ինտելիգենցիայի միջև, վորն
գրավված է մտավոր աշխատանքով հոգևոր խորհրդային
հասարակության»²:

Հետևաբար, մեր խորհրդային հասարակությունը տար-
բերվում է կապիտալիստականից նրանով, վոր խորհրդային
հասարակության մեջ չկան թշնամական դասակարգեր, քա-
նի վոր շահագործող բոլոր դասակարգերը լիկվիդացիայի
յեն յենթարկված:

Աշխատավորներին հաճելի յե տեսնել կոլտնտեսային
հսկայական դաշտերը, վորոնք հիանալի հերկված, ժամա-
նակին ցանված և ժամանակին բերքը հավաքված են: Հա-
ճելի յե տեսնել, թե ինչպես այդ անծայրածիր տարածու-
թյունն ակոսում են տրակտորները, վորոնք պատրաստված
են մեր գործարաններում: Հաճելի յե դիտենալ, վոր այդ
աշխատանքով ստացված բերքը կընկնի վոչ թե շահագործու-

¹ Մալոտով, ԽՍՀ Մ ժողովրդական տնտեսության դարգացման յեր-
բորդ հնգամյա պլանը, էջ 6:

ղի, կալվածատիրոջ կամ դյուղական ցեղի՝ կուլակի ձեռքը, այլ կհասնի դաշտերի աշխատավորներին, նրանց կուլեկտիվներին: Ճիշտ նույնպես եւ գործարանի կամ Փարբիկայի բանվորների աշխատանքի արդյունքներն այլևս չեն կարող յուրացնել մի բուռ կապիտալիստները, աշխատավորների վոխերիմ թշնամիները:

Բանվորներն ու դյուղացիները հպարտանում են, վոր իրենց վորդիներն ու դուստրերը, յեղբայրներն ու քույրերը դարձել են դիտակահաններ, ինժեներներ, տեխնիկներ, դյուղատնտեսներ, ուսուցիչներ, դրողներ, յերաժիշտներ եւ ուրիշ մասնագետներ իրենց Փարբիկաներում եւ գործարաններում, իրենց խորհատեսություններում եւ կուլտեսություններում, իրենց հիմնարկներում, ինստիտուտներում եւ դպրոցներում:

Բանվորները, դյուղացիները եւ ինտելիգենցիան շահադրդոված են, վոր սոցիալիստական տնտեսությունը հաջող կառուցվի, վոր կուլտուրան դարգանա: Այդ դեռ չի նշանակում, թե բոլոր բանվորները եւ բոլոր դյուղացիներն արդեն դարձել են մեր հասարակության առաջավոր մարդիկ: Նրանց մեջ կան եւ՝ առաջավորներ, եւ՝ հետամնացներ:

Առաջավոր մարդկանց հետեյց դիտակցորեն դնում ե բանվորների եւ դյուղացիների մաստայի մեծազույն մասը: Առաջավոր մարդիկ կոմունիզմի ակտիվ, անձնվեր կառուցողներն են, բանվորների եւ դյուղացիների սոցիալիստական պետության ամրապնդման, խաղաղ աշխատանքի փառապանծ պաշտպանի՝ կարմիր Բանակի ուժեղացման լավագույն մարտիկներն են:

Մեր խորհրդային հասարակության մեջ բանվորները, դյուղացիները, ինտելիգենցիան համախմբվել են ու աշխատանքային միասնական ճակատ կազմել: Մեր հասարակությունը «ազատ ե դասակարգային ընդհարումներից ե ներկայացնում ե բանվորների, դյուղացիների, ինտելիգենցիայի բարեկամական համագործակցության պատկեր»¹:

Այդպիսի հարաբերությունները մեր յերկրում սոցիալիզ-

մի հաղթանակի, սոցիալիստական կարգերի հաղթանակի արդյունքներն են:

Սոցիալիզմի հաղթանակի հիման վրա առաջացավ Ստալինյան Մահմադրությունը, «մեզ մոտ առաջ յեկան նոր, իսկապես ազատ ե իսկապես դեմոկրատիկ ընտրություններ, ընտրություններ, վորոնց նմանը չկա մարդկության պատմության մեջ»¹:

Բանվոր դասակարգի, դյուղացիության եւ ինտելիգենցիայի մոտ ստեղծված ընդհանրության հիման վրա աճեցին այն շարժիչ ուժերը, վորոնք տանում են խորհրդային ժողովրդին զեպի չտեսնված սխրագործություններ ե հերոսություններ: Այդ ուժերը՝ բարոյական-քաղաքական միասնությունն ե, խորհրդային Միության ժողովուրդների բարեկամությունը ե խորհրդային հայրենասիրությունը:

Բալտյակսկ-ֆալաֆալսկ միասնությունը, Լենինի — Ստալինի կուսակցության չուրը համախմբվածությունը բազմամիլիոն խորհրդային ժողովուրդը ցուցադրեց ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի ընտրությունների ժամանակ 1937 թ. դեկտեմբերին, յերբ կոմունիստների ե անկուսակցականների բյուրի (դաշինքի) ցուցակի ողտին քվեարկեցին 90 միլիոն ընտրողներ, կամ ընտրություններին բոլոր մասնակցածների 98,6 տոկոսը:

Մի քիչ ուշ, 1938 թվականի ամսոր, այդ միասնությունը մի անգամ ես իր ամբողջ հզոր ուժով արտահայտվեց միութենական ե ամբողջ հանրապետությունների Գերագույն Խորհուրդների ընտրությունների ժամանակ: Միութենական հանրապետությունների Գերագույն Խորհուրդներն ընտրություններին կոմունիստների ե անկուսակցականների բյուրի ցուցակին ձայն տվին 92 միլիոն ընտրողներ, կամ ընտրություններին մասնակցածների 99,4 տոկոսը:

Լենինի—Ստալինի մեծ կուսակցության XVIII համագումարի կապակցությամբ յերկրում առաջացած վերելքը մեր ժողովրդի բարոյական-քաղաքական միասնության նոր հզոր դեմոնստրացիա հանդիսացավ:

¹ Ստալին, Ճառ Մոսկվա քաղաքի Ստալինյան ուկրուդի ընտրողների նախընտրական ժողովում 1937 թ. դեկտեմբերի 11-ին, էջ 10 (ուսու.):

¹ Ստալին, Հապետու գեկուցում կուսակցության XVIII համագումարին՝ ՀամԿ(բ)ԿԿ աշխատանքի մասին, էջ 42:

Կուսակցության համադրումարի ղեկավարներին թեղիսներին քննարկումը վերածվեց համաժողովրդական քննարկության: Այդ տեղի ունեցավ այն պատճառով, վոր կուսակցության, խորհրդային ժողովրդի առաջավոր ջոկատի, դործով հետաքրքրվում է ամբողջ ժողովուրդը՝ բանվոր դասակարգը, գյուղացիությունը, ինտելիգենցիան: Նրանք դա համարում են իրենց սեփական, սրտամոտ հարադատ դործը:

Խորհրդային սոցիալիստական հանրապետությունների Միության ժողովուրդների բարեկամությունն աճում է ամբանում է: Վաղուց են անցել այն ժամանակները, յերբ կալվածատերերն ու կապիտալիստներն անց եյին կացնում ժողովուրդների անհավասարության քաղաքականություն, յերբ ողա ժողովուրդը համարվում էր ղերելիսող, իսկ մնացած բոլոր ժողովուրդները հպատակ, ճնշված եյին:

Յարակիս կառավարությունը վարում էր դադանային, դալի քաղաքականություն: Նա մի ժողովուրդը ղրդում էր մյուսի դեմ, սարքում էր հրեական ջարդեր, հայ-թյուրքական կոտորածներ, ձդտելով այս կերպ աշխատավոր մասսաներին հեռացնել կալվածատերերի և կապիտալիստների դեմ պայքարելուց:

1917 թվի հոկտեմբերյան սոցիալիստական մեծ հեղափոխությունը վոչնչացրեց կալվածատերերի և կապիտալիստների իշխանությունը: Բռլչեիկյան կուսակցության առաջնորդները, մեր ուսուցիչներ Լենինն ու Ստալինն այն ժամանակ հռչակեցին, վոր «այսուհետև չպետք է լինեն վո'չ տիրապետողներ, վո'չ ել ստորադրյալ ժողովուրդներ, վոր ժողովուրդները պետք է լինեն հավասար և աղատ»¹:

Յարակիս կառավարության ղովինիստական աղդային քաղաքականությունը վոչնչացվեց: Հռչակվեց լենինյան-ստալինյան աղդային քաղաքականությունը, բռլչեիկյան կուսակցության քաղաքականությունը, վորն ուղղված է ժողովուրդների միջև բարեկամություն և յեղբայրություն հաստատելուն:

Մեր պետությունը՝ Խորհրդային Սոցիալիստական Հանրապետությունների Միությունը բաղմաղդ պետություն է:

Նա միավորում է մոտ 60 աղդեր, աղդային խմբեր և աղդություններ: Սոցիալիզմի բաղայի վրա բաղմաղդ պետություն կաղմակերպելու վործը լիովին հաջողվեց: Յեկ դա՝ Լենինի—Ստալինի կուսակցության աղդային քաղաքականություն վիթխարի հաղթանակն է:

ԽՍՀՄ մեջ լիկվիդացիայի յեն յենթարկված ղահադործող դասակարգերը, վորոնք աղդային թշնամանքի կաղմակերպիչներ եյին: Լիկվիդացիայի յեն յենթարկված մարդու կողմից մարդու ղահադործումը, վորը մարդկանց միջև վոխաղարծ անվստահություն եր սերմանում և հրահրում աղդայնական կրքերը: Յերկրում ղեկավարող ութ հանդիսանում է բանվոր դասակարգը, ամեն տեսակի ճնշման ու ամեն տեսակի ղահադործման թշնամին, ինտելիգենցիայից մի իղեաների, բոլոր ժողովուրդների հավասարության, նրանց միջև բարեկամության և համադործակցության իղեաների հավատարիմ կրողը:

ԽՍՀՄ ժողովուրդները մեկը մյուսին ողնություն են ցույց տալիս անտեսական և հասարակական ղնաբարություն ղոլոր բնաղավառներում: Շնորհիվ համադործակցության և վոխաղարծ ողնություն այդպիսի քաղաքականության աճում է նրանց նյութական և կուլտուրական մակարդակը:

ԽՍՀՄ Գերագույն Խորհրդի Աղդությունների Խորհրդի կաղմի մեջ մտնում են 54 աղդությունների ղեկավարատներ: Ամբողջ աշխարհում իշխանության սրանից ավելի ինտերնացիոնալ որդան ղկա:

Ընկեր Ստալինը Տաջիկստանի և Թուրքմենստանի առաջավոր կոլտնտեսականների և կոլտնտեսահիների ու կուսակցության և կառավարության ղեկավարների խորհրդակցությունը ասում էր. «ԽՍՀՄ ժողովուրդների միջև բարեկամությունը մեծ, լուրջ նվաճում է, վորովհետև քանի դեռ այդ բարեկամությունը դոյություն ունի, մեր յերկրի ժողովուրդներն աղատ և անպարտելի կլինեն»¹:

Խորհրդային հայրենասիրությունը մեր ժողովրդի անկապտելի ութն է, ժողովուրդ, վոր իր համար յերջանիկ կյանք է նվաճել:

¹ Сборник «Ленин и Сталин», т. III, стр. 660.

¹ Сборник «Ленин и Сталин», т. III, стр. 660.

Լինել խորհրդային հայրենասեր՝ այդ նշանակում է անհունորեն սիրել իր սոցիալիստական հայրենիքը, իր բազմամիլիոն ժողովուրդը, իր կոմունիստական կուսակցությունը:

Լինել խորհրդային հայրենասեր՝ այդ նշանակում է, չինայելով կյանքը, պայքարել իր սոցիալիստական հայրենիքի ծաղկման համար, նրա հզորության և փառքի ամրապնդման համար:

Լինել խորհրդային հայրենասեր՝ այդ նշանակում է անողորմ պայքար մղել ժողովրդի թշնամիների, տրոցկիստական-բուխարինական լրտեսների ու մարդասպանների, ստաբիլիզյա հետախուզությունների դորժակալների դեմ:

Խորհրդային ժողովուրդը հերոսների և ստեղծարարների ժողովուրդ է:

Ո՞ր հայտնի չեն մեր ողաչունների սխաղործությունները, ողաչուններ, վորոնք անդադրում աշխատում են մեր հայրենիքի հզորության ամրապնդման վրա, վորոնք փառքով են ծածկում հայրենիքը անորինակ սխաղործություններով:

Ստալինի անունով խորհրդային հայրենասերները խառան լճի մոտ մարտի դնացին հայրենիքի համար յապոնական սամուրայների դեմ, վորոնք վորձում էլին հափշտակել խորհրդային հողի մի կտորը: 26 կարմիր-բանակայիններ, հրամանատարներ և քաղաքատնիկներ այնտեղ արժանացան ամենարարժք պատվի՝ Խորհրդային Միության հերոսի կոչման:

Սակայն հերոսությունը յերեան է գալիս վոչ միայն մեր հայրենիքի թշնամիների դեմ մղած մարտերում: Հերոսություն են յերեան րերում նաև ստախանովական-բանվորները և դյուդատնտեսություն ստախանովականները, վորոնք սոցիալիստական աշխատանքի բարձր որինակներ են ցույց տալիս: Արտադրական այն վերելքը, վորն ընդդրկել է մեր յերկրի աշխատավորությունը, մեր ժողովրդի հերոսական վողու վառ արտահայտությունն է հանդիսանում:

«Այս ամենի հետևանքով մենք ունենք ներքին դրություն լիակատար կայունություն և յերկրում իշխանություն այն-

պիսի ամբություն, վորին կարող է նախանձել աշխարհի ամեն մի կառավարություն»¹:

* * *

Յերկրորդ հնդամյակի ընթացքում մեր արդյունաբերությունն աճեց ավելի քան յերկու անգամ:

Իր տեմպերով, այսինքն՝ աճման արագությունը, ԽՍՀՄ արդյունաբերությունը աշխարհում առաջին տեղն է բռնում: 1913 թվականի համեմատությամբ նա աճել է ավելի քան ինն անգամ:

Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների արդյունաբերությունը նույն այդ ժամանակամիջոցում աճել է միայն մեկ ինկզերտրդակաճով, իսկ Գերմանիայի արդյունաբերությունը՝ ավելի պակաս քան մեկ յերտրդակաճով:

Արտադրության տեխնիկայով, մեր Փարրիկանների և դորժարանների տեխնիկական սարքավորմամբ, դադյաչաների և մեքենաների կատարելագործությամբ, վորոնց վրա աշխատում են մեր բանվորները, մենք աշխարհում առաջին տեղն ենք բռնում:

1937 թվականին առաջին և յերկրորդ հնդամյակների ընթացքում կառուցված նոր Փարրիկաններից և դորժարաններից ստացվել է արդյունաբերական ամբողջ արտադրանքի չորս հինգերորդական մասը:

Գյուղատնտեսության մեջ դորժող յուրաքանչյուր 100 տրակտորից և կոմբայնից 90-ը դորժարանները սրատրատել են յերկրորդ հնդամյակում:

Առ 1-ն հունվարի 1938 թ. մեր Փարրիկաններում և դորժարաններում յեղած դադյաչաների ընդհանուր քանակի կիսից ավելին պատրաստված էր յերկրորդ հնդամյակում:

Ծանր, մարդկային աշխատանքի մեծ քանակությամբ ծախսում պահանջող պրոցեսները հիմնականում արդեն մեքենայացված են:

Առավելագույն հաջողությունների հասավ Փարրիկանների և դորժարանների համար մեքենաներ և սարքավորում

¹ Ստալին, Հալվետու ղեկուցում կուսակցության XVIII համագումարին՝ Համկ(բ)ի Կենտկոմի աշխատանքի մասին, էջ 22:

պատրաստող ծանր արդյունաբերությունը, այսինքն՝ այն արդյունաբերությունը, վոր արտադրության միջոցներ և արտադրում։ Այդ արդյունաբերության պրոդուկցիան յերկրորդ հնդամյակի ընթացքում ավելացավ յերկու ու կես անգամ, պլանը դերականաւորւեց։

Թեթև արդյունաբերության ֆաբրիկաներն ու դործարանները, վորոնք սպասման առարկաներ են արտադրում, նույնպես ավելացրին իրենց պրոդուկցիան յերկու անգամ, թեև պլանը չկատարեցին։

Մանուշարդեփողկոմատի արդյունաբերությունն իր պլանը դերականաւորւեց։

Սոցիալիստական գյուղատնտեսութեան վերելքն ամենից առաջ արտահայտվեց նրանով, վոր նրա պրոդուկցիան հինգ տարւոյ ընթացքում ավելացավ մեկ ու կես անգամ։

1935 թվականի դեկտեմբերին առաջավոր կոմբայնավարների ու կոմբայնավարուհիներին խորհրդակցութեանը ընկեր Ստալինը դյուղատնտեսութեան առաջ մարտական խնդիր դրեց. առաջիկա յերեք-չորս տարիներում տարեկան մինչև 7—8 միլիարդ փութ հացահատիկ հավաքել։

Մեր հացահատիկային տնտեսությունը հաջողութեամբ կատարում է ստալինյան այդ առաջադրանքը։ 1937 թվականին հավաքվեց 7 միլիարդ 340 միլիոն փութ հացահատիկ։ Նույնիսկ 1936 և 1937 թվականներին, չնայած խորհրդային Միութեան արևելյան և հարավ-արևելյան շրջանների յերաշտին, ավելի շատ հացահատիկ հավաքվեց, քան 1913 թվին, բերքատուութեամբ բացառիկ այդ տարում։

Նշանակալիորեն բարձրացավ հացահատիկային կուլտուրաների բերքատուությունը։ Յեթե 1909—1913 թվերին մեկ հեկտարի բերքը միջին թվով 7,4 ցենտներ էր, ապա յերկրորդ հնդամյակում, 1933—1937 թվականներին, միջին բերքը մեկ հեկտարից 9,1 ցենտներ էր, իսկ 1938 թ.՝ 9,3 ցենտներ։

Ծնորհիվ կուլտնտեսությունների տնտեսութեան ապրանքայնությունն աճեց։ 1938 թվականին կուլտնտեսություններն ու խորհրդատնտեսությունները դուրս տվին մոտ 2 միլիարդ 300 միլիոն փութ հացահատիկ։ Հին ժամանակներում

նույնիսկ բերքառատ տարիներում դյուղատնտեսությունը կարող էր դուրս տալ ամենաշատը 1 միլիարդ 300 միլիոն փութ, այսինքն՝ մեկ միլիարդ փութ պակաս։

Մեր սոցիալիստական դյուղատնտեսությունը, հանդիսանալով բարձրապրանքային տնտեսություն, դուրս է տալիս մոտ 40 փութ՝ հավաքած յուրաքանչյուր 100 փութ հացահատիկից։ Այդ թույլ տվեց մեզ վճռել յերկրի հացի պահանջի բավարարման հարցը և անհրաժեշտ պաշար ստեղծել։

Յերկրորդ հնդամյակի պլանը հացահատիկի նկատմամբ դերականաւորւեց։

Յերկու անգամ ավելացավ բամբակի բերքը և յերեք անգամ՝ շաքարի ճահիդեղիներ։

Բայց լուրջ կերպով հետ եր մնում վուշի, յեղիպտացոսնի և արեածաղկի բերքը։

Կուլտնտեսությունների աճումն ու ամրապնդումը տարան դեպի մենատնտես դյուղացիական տնտեսութեան համարյա լիակատար անհետացումը։ Մենատնտեսները 1938 թվականին ցանցին 600 հազար հեկտար հացահատիկ, իսկ կուլտնտեսությունները՝ 92 միլիոն հեկտար։ Այդ նշանակում է, վոր յուրաքանչյուր 100 հեկտար կուլտնտեսային հացահատիկային ցանքի դիմաց մենատնտեսների ցանքերը կազմում էին միայն կես հեկտար։ Տեխնիկական կուլտուրաների վերաբերմամբ մենատնտես տնտեսությունների նշանակությունը դերոյի յե հավասարվել։

242-400 կուլտնտեսությունների մեջ համախմբւած են 18 միլիոն 800 հազար դյուղացիական տնտեսություններ։ Հետևաբար, դյուղացիական յուրաքանչյուր 100 տնտեսությունից 94-ը կուլտնտեսական դյուղացի յեն։

«Այդ նշանակում է, վոր կուլտնտեսությունները վերջնականապես ամրապնդվել ու հաստատվել են, իսկ տնտեսութեան սոցիալիստական սխառմն այժմ հանդիսանում է մեր հողագործութեան միակ ձևը»¹։

Մեր սոցիալիստական դյուղատնտեսությունը վուշ միայն

¹ Ստալին, Հաշվետու դեկուցում կուլտնտեսութեան XVIII համագումարին՝ Համկ(բ)Կ Կենտկոմի աշխատանքի մասին, էջ 29։

ամենից խոշորն և աշխարհում, այլև մեքենաներով ավելի-
լավ և զինված, քան կապիտալիստական վորեն յերկրի
գյուղատնտեսությունը:

Ամերիկայում կա 75 հազար կոմբայն, դրանք սլա-
րասովել են վերջին քսան տարվա ընթացքում: Իսկ մեզ մոտ
միայն յերկրորդ հնդամյակի ընթացքում թողարկված և 112
հազար կոմբայն: Ֆրանսիայում կա ընդամենը 100 կոմ-
բայն, Անգլիայում՝ 50 կամ 60, իսկ Գերմանիայում 15 կամ
20:

Մեր կոլտնտեսային և խորհրդային դաշտերում աշ-
խատում են 483 հազար 500 պողպատե ձիեր՝ տրակտորներ:
Յեթե դրանք շարենք յերկու սյունով, մեկը մյուսի հետևից,
ապա մեկ սյունի գլուխը կարող և լինել, ասենք, Մինսկում,
իսկ պոչը՝ Չելյաբինսկում, մոտ 2700 կիլոմետր յերկարու-
թյամբ, իսկ մյուսի գլուխը՝ Մոսկվայում, իսկ պոչը Բալ-
վի մոտերքում, ավելի քան յերկու հազար կիլոմետր յեր-
կարությամբ:

Տրակտորային սլարկի հզորությունը վերջին հինգ տա-
րիների ընթացքում ավելացավ յերեք անգամ: Գյուղատնտե-
սությունն ստանում և բարձր արտադրողականության թըր-
թուրավոր տրակտորներ:

Կոմբայնների թիվը ավելացել և վեց անգամ: 1933 թ.
մեզ մոտ կար 25 հազար 400 կոմբայն, իսկ այժմ ունենք 153
հազար 500 կոմբայն:

Այլ մեքենաներից դատ գյուղն ունի 130 հազար 800
բարդ և կիսաբարդ կալսիչներ, 195 հազար 800 ապրանքա-
տար ավտոմեքենաներ: Դրանցից ավելի քան 150 հազարը
գյուղատնտեսությունն ստացել և յերկրորդ հնդամյակում:

1934 թվականին մենք ունեյինք 2 հազար 900 մեքենա-
տրակտորային կայաններ, իսկ 1938 թվին՝ 6 հազար 358:

Կոլտնտեսային ցանքսերի կեսից ավելին կատարվում և
տրակտորային շարքացաններով և բերքը հավաքվում և
կոմբայններով: Կոլտնտեսությունների ամբողջ վարի յերեք
քառորդ մասը կատարվում և ՄՏԿ տրակտորներով:

Ուկրաինական «Степной корабль» յերգի մեջ կոլտնտե-
սականները յերգում են.

Ой-да поле — словно море,
А машины — корабли,
Мы давно забыли горе,
К жизни радостной пришли...

Мы теперь не жнем серпами,
Не молотим на токах;
Ой, чудесные комбайны
В золотых плывут хлебах!

К нам рекою полноводной
В закрома зерно течет.
Запевай же песню счастья,
Весь украинский народ!¹

1938
40

«Մեր հողագործության վերակառուցումը նոր, ժամա-
նակակից տեխնիկայի հիման վրա—արդեն հիմնականում
ավարտված և»²:

Անասնաբուծությունը գյուղատնտեսության ամենից
հետ մնացող ճյուղն էր: Կոլտնտեսության XVII համագումա-
րում ընկեր Ստալինը սահանջեց, վոր անասնաբուծության
գործն իրենց ձեռքը վերցնեն «ամբողջ կոլտնտեսությունը,
մեր բոլոր աշխատողները, կոլտնտեսականները և անկոլտնտե-
սականները»:

Յեվ յերկրորդ հնդամյակի ընթացքում անասնաբու-
ծության մեջ խոշոր տեղաշարժեր նկատվեցին:

Այժմ մենք ավելի չափ խոշոր յեղջուրավոր անասուն
ունենք, քան կար մինչև հեղափոխությունը. յուրաքանչյուր
հարյուրին ավելացել և ավելի քան չորս գլուխ: Բայց յեթե
խոշոր յեղջուրավոր անասունների 1938 թվի քանակը հա-
մեմատենք 1933 թվականի քանակի հետ, ապա դուրս կգա,
վոր յուրաքանչյուր հարյուրին ավելացել և վաքսուցինից
գլուխ անասուն: 1933 թվականին մենք ունեյինք 38 միլիոն
400 հազար խոշոր յեղջուրավոր անասուն, իսկ 1938 թվին
խոշոր յեղջուրավոր անասունների քանակն արդեն հասավ
63 միլիոն 200 հազարի:

¹ «Творчество народов СССР», стр. 380, изд. редакции «Прав-
ды».

² Ստալին, Հաշվառու զեկուցում կոլտնտեսության XVIII համագու-
մարին՝ Համ(ր)Կ Կենտկոմի Կոլտնտեսության մասին, էջ 31:

Խոզերի քանակն ավելացավ ե՛լ ավելի նշանակելիորեն: Յուրաքանչյուր հարյուր խոզին ավելացել ե ավելի քան քառասունվեց գլուխ 1916 թվականի համեմատությամբ: 1933 թվին մենք ունեյինք 12 միլիոն 100 հազար խոզ, իսկ 1938 թվին՝ 30 միլիոն 600 հազար: Յուրաքանչյուր հարյուրին հարյուր հիսուն յերեք գլուխ աճ:

Վատ ե ձիաբուծության և վոջխարբուծության դրու-թյունը: Ձիերի, վոջխարենրի և այծերի քանակով մենք դեռևս չենք հասնարվել 1916 թվականին: Ձիերի կողմից մենք հետ ենք մնացել կիսով չափ, վոջխարենրի կողմից համարյա մեկ հինգերորդով:

«Տարակուսյա լինել չի կարող, վոր հետամնացությունը ձիաբուծության և վոջխարբուծության բնագավառում լիկվիդացիայի կենթարկվի ամենակարճ ժամանակամիջոցում»¹:

Արդյունաբերության և գյուղատնտեսության հաջող վարդացումը տարալ դեպի խորհրդային ժողովրդի նյութա-կան և կուլտուրական դրության բարելավումը: Մթերքների և ապրանքների սպաքումն ավելացավ յերկու անգամ և ավելի: Յերկրորդ հնդամյակի սլանը, այսպիսով, կա-տարված ե:

«Մի չարք կարևորագույն արդյունաբերական պրո-դուկտների նկատմամբ մենք ունեցանք վոչ միայն կրկնա-պատկում, այլև զգալիորեն ավելի մեծ աճում, որինակ՝ չաքարի, կենդանական յուղի, յերշիկային արտադրանքների, տրիկոտաժային արտադրության, կոշիկեղենի նկատմամբ»²:

Նշանակելի չափով բարձրացավ կուլտնտեսականների ունեորությունը: Կուլտնտեսությունների դրամական յեկա-մուտներն աճեցին ավելի քան յերեք անգամ՝ 4 միլիարդ 600 միլիոնից մինչև 14 միլիարդ 200 միլիոն ուրբու:

Կուլտնտեսային տնտեսությանը տրվող դրամը ավելա-

¹ Ստալին, Հաշվետու գեկուցում կուսակցության XVIII համագումարին՝ ՀամԿ(բ)Կ կենտկոմի աշխատանքի մասին, էջ 34:

² Մալուտով, ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության զարգացման յեր-բորդ հնգամյա պլանը, էջ 13:

ցավ յերեք ու կես անգամ: Դրամական յեկամուտներն ըստ աշխտերի ավելացան համարյա չորս ու կես անգամ:

Կուլտնտեսային տնտեսությունների յեկամուտները բնա-բերքով ավելացան յերկու ու կես անգամ: Այսպես, որի-նակ, հացահատիկային ուսյոններում 1933 թվականին կոլ-տնտեսային տնտեսությանը միջին թվով տրվեց 61 փութ, իսկ 1937 թվականին՝ 144 փութ: Այստեղ չեն մտնում սեր-մացուն, սերմացուի ապահովագրական ֆոնդերը, հան-րայնացված անասունների կերի ֆոնդը, հացամթերումները և ՄՏԿ բնավարձը:

«Կուլտնտեսականների կուլագրիությունն այժմ արդեն կարելի յե լիովին վերացված համարել: Ունեոր կյանքը կուլտնտեսություններում դարձել ե փաստ: Այսպիսով այն, ինչ ընկեր Ստալինը հայտարարում եր հարվածային կոլ-տնտեսականների համամիութենական առաջին համագումու-րում ունեոր կյանքի մասին, ամբողջությամբ և լիովին արդարացված ե»²:

Կուլտնտեսային դյուղում տեղի ունեցան վիթխարի փո-փոխություններ, վորոնք այստեղ նոր կադրեր, նոր, խոր-հրդային ինտելիգենցիա կազմավորեցին:

Խորհրդային դյուղն ունի մոտ մեկ ու կես միլիոն տրակտորիստ և կոմբայնավար: 300 հազարից ավելի դյու-ղատնտեսներ, հողաչափներ, մեխիորատորներ, զոտակնիկ-ներ, անասնարույժներ և բուժակներ սպասարկում են կոլ-տնտեսային և խորհտնտեսային տնտեսությունը: Բացի դրա-նից, դյուղում աշխատում են կուլտնտեսությունների ավելի քան մեկ ու կես միլիոն նախագահներ, բրիգադավարներ, ապրանքային ֆերմաների վարիչներ, հաշվապահներ, հաշվետարներ: Գյուղական բաղամիլիոն ինտելիգենցիան աճեց և ամրացավ կուլտնտեսությունների աճման և ամրա-պնդման հետ միասին:

Լենինի—Ստալինի կուսակցության կողմից ղեկավարվող խորհրդային ժողովուրդն այդ հաջողություններին հասավ թնամինների դեմ մղած համառ սպյարում:

Տրոցկիստական—բուխարինական լրտեսները, միասա-

² Անդրեյեվ, ձառ ՀամԿ(բ)Կ XVIII համագումարում, էջ 21:

բարենբը և մարդասպանները «կոլտնտեսային և խորհրդային անասուններին մասսայաբար վարակում ելին խնայատու, սիրելիատու և այլ վարակիչ հիվանդութիւններով, իսկ անասունների միջոցով վարակում ելին նաև մարդկանց: Բիո-լաբորատորիաներում բուժական պրեսպարատներ պատրաստելու փոխարեն՝ այնտեղ խցկված թշնամիները թույններ ելին պատրաստում անասուններին թունաՎորելու համար, արհեստականորեն կերակրելով թուն ևր ստեղծվում, վնասակար անասունների մասսայական կոտորած առաջ բերվի:

Կոլտնտեսութիւնները քայքայելու համար հողային որդանները խցկված թշնամիները փչացնում ելին ՄՏ կայանների և խորհրդայնութիւնների դիւղատնտեսական մեքենաները: Դաշտերի ծանծաղ վար ելին կատարում հացաբուսները մոլախոտերով խեղդելու համար, ամեն կերպ խանդարում ելին բերքահամարին և հացը փչացնում ելին չքաղած, իսկ հավաքած հացը փտեցնում սրահետներում ու վարակում ցորենով... Թշնամիներն ուղղում ելին քայքայել կոլտնտեսութիւնները: Այդ նրանց չհաջողից: Նրանք դեմ առան ամրապնդված կոլտնտեսութիւնների պատեհին, ամբողջ ժողովրդի ատելութեանը: Նրանց, այդ վնասակար մեքենաների ինչ քանիսն է պայքարել ժողովուրդ-հակայի և նրա կուսակցութեան դեմ: Յեւ ժողովուրդը թոթափեց և ճգմեց այդ մեքենաներին, իսկ մեր կոլտնտեսութիւնները յնասարարների դեմ մղվող պայքարից դուրս յեկան ել աղելի ամրապնդված»¹:

2. ԽՍՀՄ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Խորհրդային Միութիւնը հաջողութեամբ կատարեց ժողովրդական տնտեսութեան զարգացման ստալինյան յերկու հնգամյակները: Դրա հետեանքով մենք արդիւնաբերութեան և դիւղատնտեսութեան մեջ անցանք կապիտալիստական յերկրներէից արտադրութեան տեխնիկայով: Մենք նույնպէս արդիւնաբերութեան աճման տեմպերով առաջ

անցանք կապիտալիստական յերկրներէից և դրալեցինք առաջին տեղը Յեւրոպայում ու յերկրորդ տեղը աշխարհում՝ արդիւնաբերական ամբողջ արտադրանքի ծախալով:

Յեթե 1913 թվին ցարական Ռուսաստանում արդիւնաբերական արտադրանքի ծախալը 15 անգամ պակաս էր Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների արդիւնաբերական արտադրանքի ծախալից, ապա այժմ ԽՍՀՄ արդիւնաբերական արտադրանքը միայն 2,5 անգամ է պակաս ամերիկականից:

1913 թվականին Ռուսաստանի մեքենաշինութիւնը արտադրանքի ծախալով անգլիականից 10 անգամ պակաս էր, գերմանականից՝ 18 անգամ և ԱՄՆ-ից՝ 23 անգամ: Այժմ մեքենաշինութեան արտադրանքով մենք շատ հետ ենք թողել Գերմանիային և Անգլիային և հետ ենք մնում ԱՄՆ-ից 2 անգամից ել սրական:

Դիւղատնտեսական մեքենաշինութեամբ ԽՍՀՄ հասելանցել է կապիտալիստական բոլոր յերկրներէից: Տրակտորներ և ապրանքատար ավտոներ մեղ մոտ առաջ յերբեք չեյին արտադրվում, իսկ այժմ մենք այդ մեքենաների արտադրութեամբ Յեւրոպայում առաջին և աշխարհում՝ յերկրորդ տեղն ենք զբաղում:

1913 թվին Ռուսաստանի արդիւնաբերական արտադրանքը կազմում էր մնացած կապիտալիստական յերկրների արդիւնաբերական արտադրանքի 2,7 տոկոսը, իսկ 1938 թվականին ԽՍՀՄ արդիւնաբերական արտադրանքը կազմում է բոլոր կապիտալիստական յերկրների արտադրանքի մոտ 20 տոկոսը:

Բայց չնայած մեր ձեռք բերած այս նվաճումներին, չնայած այն բանին, վոր մենք դուրս յեկանք դարալոր հետամնացութիւնից, մեր յերկիրը դեռ ելի հետ է մնում կապիտալիստական առաջալոր յերկրներից տնտեսական տեսակետից, այսինքն՝ բնակչութեան մեկ չնչին համոող արդիւնաբերական արտադրանքի չափերի տեսակետից:

Համ. Կ(բ) XVIII համալումարում բնկեր Մոլոտովի տված զեկուցումից յերեւում է, վոր 1937 թվին ԽՍՀՄ մեջ չուգուցի ձուլումը բնակչութեան մեկ չնչին կազմում էր 86 կիլոգրամ, ԱՄՆ-ում՝ 292, Գերմանիայում՝ 234, Անգլիա-

¹ Անդրեյեւ, ձառ ՀամԿ(բ) XVIII համալումարում, էջ 19—20:

ըրաները և մարդասպանները «կոլտնտեսային և խորհրդային» անասուններին մասսայաբար վարակում էին խնամատու, սերերախտով և այլ վարակիչ հիվանդություններով, իսկ անասունների միջոցով վարակում էին նաև մարդկանց: Բիո-լարորատորիաներում բուժական սրբապարտներ պատրաստելու փոխարեն՝ այնտեղ խցկված թռչնամիները թռչներ էին պատրաստում անասուններին թունա-վորելու համար, արհեստականորեն կերակրելով թուն և ստեղծվում, փորպեպի անասունների մասսայական կոտորած առաջ բերվի:

Կոլտնտեսությունները քայքայելու համար հողային որդանները խցկված թռչնամիները փչացնում էին ՄՏ կայանների և խորհրդայինությունների գյուղատնտեսական մեքենաները: Դաշտերի ծանծաղ վար էին կատարում հացաբույսերը մոլախոտերով խեղդելու համար, ամեն կերպ խանգարում էին բերքահավաքին և հացը փչացնում էին չբաղած, իսկ հավաքած հացը փտեցնում սրահաստներում ու վարակում ցորենով... Թռչնամիներն ուղղում էին քայքայել կոլտնտեսությունները: Այդ նրանց չհաջողվեց: Նրանք դեմ առան ամրապնդված կոլտնտեսությունների պատնեշին, ամբողջ ժողովրդի՝ ատելությունը: Նրանց, այդ վոլոդյանի մեղքերի իրենց բանն և սրաքարել ժողովուրդ-հսկայի և նրա կուսակցության դեմ: Յեվ ժողովուրդը թոթափեց և հզմեց այդ մեղքերին, իսկ մեր կոլտնտեսությունները շնաստարանների դեմ մղվող պայքարից դուրս յեկան ելավելի ամրապնդված»¹:

2. ԽՍՀՄ ՏՆՏԵՍԱԿԱՆ ՀԻՄՆԱԿԱՆ ԽՆԴԻՐԸ

Խորհրդային Միությունը հաջողությամբ կատարեց ժողովրդական տնտեսության զարգացման ստալինյան յերկու հնգամյակները: Դրա հետևանքով մենք արդյունաբերության և գյուղատնտեսության մեջ անցանք կապիտալիստական յերկրներից արտադրության տեխնիկայով: Մենք նույնպես արդյունաբերության աճման տեմպերով առաջ

անցանք կապիտալիստական յերկրներից և դրավեցինք առաջին տեղը Յեվրոպայում ու յերկրորդ տեղը աշխարհում՝ արդյունաբերական ամբողջ արտադրանքի ծավալով:

Յեթե 1913 թվին ցարական Ռուսաստանում արդյունաբերական արտադրանքի ծավալը 15 անգամ պակաս էր Ամերիկայի Միացյալ Նահանգների արդյունաբերական արտադրանքի ծավալից, ապա այժմ ԽՍՀՄ արդյունաբերական արտադրանքը միայն 2,5 անգամ և պակաս ամերիկականից:

1913 թվականին Ռուսաստանի մեքենաչինությունը արտադրանքի ծավալով անգլիականից 10 անգամ պակաս էր, գերմանականից՝ 18 անգամ և ԱՄՆ-ից՝ 23 անգամ: Այժմ մեքենաչինության արտադրանքով մենք չառ հետ ենք թողել Գերմանիային և Անգլիային և հետ ենք մնում ԱՄՆ-ից 2 անգամից ել սրակաս:

Գյուղատնտեսական մեքենաչինությամբ ԽՍՀՄ հասել անցել և կապիտալիստական բոլոր յերկրներից: Տրակտորներ և ապրանքատար ավտոներ մեզ մոտ առաջ յերբեք չեն արտադրվում, իսկ այժմ մենք այդ մեքենաների արտադրությամբ Յեվրոպայում առաջին և աշխարհում՝ յերկրորդ տեղն ենք զբաղում:

1913 թվին Ռուսաստանի արդյունաբերական արտադրանքը կազմում էր մնացած կապիտալիստական յերկրների արդյունաբերական արտադրանքի 2,7 տոկոսը, իսկ 1938 թվականին ԽՍՀՄ արդյունաբերական արտադրանքը կազմում է բոլոր կապիտալիստական յերկրների արտադրանքի մոտ 20 տոկոսը:

Բայց չնայած մեր ձեռք բերած այս նվաճումներին, չնայած այն բանին, վոր մենք դուրս յեկանք դարավոր հետամնացությունից, մեր յերկրը դեռ ելի հետ և մնում կապիտալիստական առաջավոր յերկրներից տնտեսական տեսակետից, այսինքն՝ բնակչության մեկ շնչին հասնող արդյունաբերական արտադրանքի չափերի տեսակետից:

Համ. Կ(բ) ԿՄՍՀ համադումարում ընկեր Մոլոտովի տված զեկուցումից յերեւում է, վոր 1937 թվին ԽՍՀՄ մեջ չուգունի ձուլումը բնակչության մեկ շնչին կազմում էր 86 կիլոգրամ, ԱՄՆ-ում՝ 292, Գերմանիայում՝ 234, Անգլիա-

¹ Անդրեյեվ, ճառ ՀամԿ(բ) ԿՄՍՀ համադումարում, էջ 19—20:

յում՝ 183, Ֆրանսիայում՝ 189 և Յապոնիայում՝ 30 կիլոգրամ: Պաղպաղի. ձուլումը *ԽՍՀՄ* մեջ բնակչության մեկ շնչին կազմում էր 105 կիլոգրամ, *ԱՄՆ*-ում՝ 397, Գերմանիայում՝ 291, Անգլիայում՝ 279, Ֆրանսիայում՝ 188 և Յապոնիայում՝ 62 կիլոգրամ: Փարաժխի հանույթը *ԽՍՀՄ* մեջ բնակչության մեկ շնչին կազմում էր 757 կիլոգրամ, *ԱՄՆ*-ում՝ 3429, Գերմանիայում՝ 3313, Անգլիայում՝ 5165, Ֆրանսիայում՝ 1065 և Յապոնիայում՝ 643 կիլոգրամ:

Այս թվերը ցույց են տալիս, վոր մեր յերկրը նկատելիորեն դեռ հեռ է մնում բնակչության մեկ շնչին հասնող չուգունի, պողպատի և քարածխի արտադրության մեջ: Նա հեռ է մնում նույնպես նաև ելեկտրոններով լայի և ցեմենտի արտադրության մեջ:

Անտարակույս, մեքենաշինության բոլոր տեսակների, արանսպորտի ե՛լ ավելի արագ զարգացումը, մեր յերկրի պաշտպանության ամրապնդումը, նոր զործարաններ և ֆարրիկաներ կառուցելն անհնարին և, յեթե քարածխի հանույթը, չուգունի, սողպատի և ելեկտրոններով լայի արտադրությունը չդանովի ավելի բարձր մակարդակի վրա: Մենք արդեն շատ բան ենք արել ծանր արդյունաբերության զարգացման համար, բայց հետագայում մնում է դեռևս ե՛լ ավելին անել:

Այսպես, որինակ, վորպեսզի չուգունի արտադրության մեջ տնտեսապես անցնենք Անգլիայից, վորը 1938 թվականին ձուլել էր 7 միլիոն տոնն, մենք պետք է տարեկան չուգունի ձուլումը հասցնենք 25 միլիոն տոննի: *ԽՍՀՄ* մեջ չուգունի ձուլումը 1938 թվականին կազմում էր մոտ 15 միլիոն տոնն: 1942 թվականին մենք կձուլենք 22 միլիոն տոնն: Վորպեսզի Գերմանիայից անցնենք, վորը 1938 թվականին ձուլել էր 18 միլիոն տոնն չուգուն, մենք պետք է տարեկան ձուլումը հասցնենք 40—45 միլիոն տոննի: Իսկ վորպեսզի անցնենք Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներից, վորը 1929 թվականին ձուլել էր 43 միլիոն տոնն, մենք պետք է չուգունի տարեկան ձուլումը հասցնենք մինչև 50—60 միլիոն տոննի: Այսպիսով, մեր առաջ վիթխարի մասշտաբի խնդիր է կանգնած:

Լայն սպառման առարկաներ արտադրող արդյունաբերության զարգացման մակարդակով էլ մենք հեռ ենք մնացել կապիտալիստական առաջավոր յերկրներից: Այսպես, որինակ, 1937 թվականին *ԽՍՀՄ*-ում բնակչության մեկ շնչին արտադրվել էր բամբակե զործվածքներ 16 քառակուսի մետր, *ԱՄՆ*-ում՝ 58, Անգլիայում՝ 60, Ֆրանսիայում՝ 31 մետր: Բրդեղեն զործվածքներ *ԽՍՀՄ*-ում բնակչության մեկ շնչին արտադրվել էր 0,6 մետր, *ԱՄՆ*-ում՝ 2,8, Անգլիայում՝ 7,4 մետր: Կաշվե-կոշկեղեն *ԽՍՀՄ*-ում բնակչության մեկ շնչին արտադրվել էր 1 զույգ, *ԱՄՆ*-ում՝ 2,6 զույգ, Անգլիայում՝ 2,2 զույգ, Գերմանիայում՝ 1,1 զույգ: Դափար *ԽՍՀՄ*-ում բնակչության մեկ շնչին արտադրվել է 14 կիլոգրամ, *ԱՄՆ*-ում՝ 12, Գերմանիայում՝ 29, Անգլիայում՝ 8, Ֆրանսիայում՝ 21 կիլոգրամ: Թուղք *ԽՍՀՄ* մեջ բնակչության մեկ շնչին արտադրվել է 5 կիլոգրամ, *ԱՄՆ*-ում՝ 48, Գերմանիայում՝ 42, Անգլիայում՝ 42, Ֆրանսիայում՝ 23 կիլոգրամ: Ոնառ *ԽՍՀՄ* մեջ բնակչության մեկ շնչին նույն 1937 թվին արտադրվել է 3 կիլոգրամ, *ԱՄՆ*-ում՝ 12, Անգլիայում՝ 11, Ֆրանսիայում՝ 10 կիլոգրամ:

Այդ հետամնացությունը բացատրվում է նրանով, վոր Ռուսաստանում խորհրդային իշխանությունից առաջ արդյունաբերական արտադրանքը բնակչության մեկ շնչին շատ հեռ էր կապիտալիստական առաջավոր յերկրներից: «Մեր յերկրը, — ասում է ընկեր Մոլոտովը, — դեռ վերջերս արդյունաբերական տեսակետից սարսափելի հետամնաց յերկիր էր և յերկրի բնակչության մեծ քանակի պատճառով բնակչության մեկ շնչին հասնող արդյունաբերական պրոդուկցիայի արտադրության չափազանց ցածր նորմաներ ուներ: Անցած կարճ ժամանակամիջոցում նա չեր կարող լիովին ծածկել առաջվա բաց թողած ժամանակը»:

Ներկայումս *ԽՍՀՄ* բնակչությունը նշանակելիորեն ավելի յե, քան Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներում, և մոտավորապես 4 անգամ ավելի յե, քան Անգլիայում կամ Ֆրանսիայում: Հետևաբար, մեզ մոտ սպառման առարկաների պահանջմունքն է՛լ ավելի շատ է, ուստի և արդյունա-

բերական արտադրանքի ծավալն եւ պետք ե ավելի մեծ լինի:

Դրանից յեկնելով, ընկեր Ստալինը Համ. Կ(բ)Կ XVIII համագումարում տված իր ղեկուցման մեջ խորհրդային ամբողջ ժողովրդի առաջ, բոլշևիկների կուսակցության առաջ մեծապես նշանակություն ունեցող խնդիր դրեց՝

«Ե՛լ ավելի ծավալել մեր արդյունաբերության վերելքը, աշխատանքի արտադրողականության աճումը, արտադրության տեխնիկայի կատարելագործումը, վորպեսզի այն բանից հետո, յերբ արդեն կապիտալիստական դլխավոր յերկրներին առաջ ենք անցել արտադրության տեխնիկայի ե արդյունաբերության աճման տեմպերի բնագավառում, — նրանցից նաե տնտեսապես առաջ անցնենք մոտակա 10—15 տարիների ընթացքում»:

Այդ խնդրի իրականացման համար մենք ունենք բոլոր հնարավորությունները: Մեր արդյունաբերությունն ու դյուղատնտեսությունն ունեն բարձր տեխնիկա: Դա ավելի զարգացնելու համար լայն հնարավորություն կա: Մենք ունենք բազմաթիվ կադրեր, վորոնք կատարելությամբ տիրապետում են ժամանակակից բարձր տեխնիկային ե պատրաստ են իրենց հայրենիքի տնտեսական հզորության ամրապնդման համար մղվող նոր մարտերին, հայրենիքի, վարը չի կարող հաշտվել կապիտալիստական յերկրներին տնտեսապես հետ մնալու փաստի հետ:

Մեր հասարակությունը, վորպես ամենից առաջավորը, բոլոր հիմքերն ունի՝ տնտեսական մրցության մեջ կապիտալիզմին հաղթելու համար: Այդ հեշտ խնդիր չէ: Դա շատ աշխատանք ե պահանջում, պահանջում ե առաջ դնալու, դոհաբերություններ անելու լուրջ ե հաստատուն ցանկություն, շատ կապիտալ ներդրումներ ե պահանջում, վորպեսզի ամեն կերպ ընդարձակենք մեր սոցիալիստական արդյունաբերությունը:

Յեւրոպայի կապիտալիստական առաջավոր յերկրներին ե Ամերիկայի Միացյալ Նահանգներին տնտեսապես հասնելու ե դրանցից անցնելու խնդրի հաջող կատարման պայմանով միայն մենք իսկապես կկարողանանք մեր բազմա-

միլիոն ժողովրդին ապահովել անհրաժեշտ բոլոր բաներով, կկարողանանք արտադրել արդյունաբերական բոլոր ապրանքների բալականաչափ քանակությոն, կունենանք պրոդուկտների առատություն, յերկիրը կհասցնենք տնտեսական անախընթաց բարձր մակարդակի:

Այն ժամանակ մենք հնարավորություն կստանանք կոմունիզմի առաջին ֆազին՝ սոցիալիզմից, վորն արդեն մենք հիմնականում կառուցել ենք, անցնելու կոմունիզմի բարձրագույն ֆազին, յերբ բոլոր քաղաքացիները կաշխատեն ըստ իրենց ընդունակությունների ե կստանան ջատ իրենց պահանջմունքների:

Ընկեր Ստալինը կուսակցության XVIII համագումարում ասում եր.

«Միայն այն դեպքում, յեթե տնտեսապես անցնենք կապիտալիստական դլխավոր յերկրներին, մենք կարող ենք հույս ունենալ, վոր մեր յերկիրը լիովին հաղեցված կլինի սպառման առարկաներով, մեղ մոտ կլինի մթերքների առատություն, ե մենք հնարավորություն կունենանք կոմունիզմի առաջին ֆազից անցում կատարելու դեպի նրա յերկրորդ ֆազը»:

ԽՍՀՄ ժողովրդական տնտեսության զարգացման յերրորդ հնգամյա պլանի կատարումը մեր արդյունաբերությունն ու դյուղատնտեսությունը կբարձրացնի ավելի բարձր աստիճանի ԽՍՀՄ տնտեսական հիմնական խնդրի լուծման համար մղվող պայքարում:

3. Ի՞նչ են ԴԻՐՆԵՐ ԵՆ ԱՌԱՋԱՐՎԱԾ ԳՅՈՒՂԱՆՏԵՍՈՒԹՅԱՆՆԵՐ ԵՐԻՐՈՐԴ ԷՆԳԱՄՑԱԿՈՒՄ

1937 թվին դյուղատնտեսության մեջ ստացվել ե դանադան պրոդուկտներ 20 միլիարդ 100 միլիոն ուրբու 1926—1927 թվերի գներով:

Յերրորդ հնգամյակի ընթացքում դանադան տեսակի սննդի պրոդուկտների ե արդյունաբերության հումքի արտադրությունը պետք ե ավելանա 52 տոկոսով, այսինքն՝ մեկ ու կես անգամից ավելի: Այդ նշանակում ե, վոր դյու-

դատնետեսուժյան արտադրանքը 1942 թվին կկազմի 30 միլիարդ 500 միլիոն ուրբլի 1926—1927 թվերի գներով:

Գյուղատնտեսուժյան մեջ նոր շինարարության համար նախատեսված են պետական ներդրումներ 11 միլիարդ ուրբլի դոմարով: Այդ հսկայական դոմարից ՄՏԿ-ներում՝ 5 միլիարդ 200 միլիոն ուրբլի, ցամաքեցմանն ու վոռուգմանը՝ 1 միլիարդ 300 միլիոն ուրբլի և, բացի այդ, խորհրդատեսուժյունների անասունների աճմանը՝ 2 միլիարդ 500 միլիոն ուրբլի: «Կոլտնտեսություններն իրենք յերբորդ հընդամյակում գյուղատնտեսության մեջ հիմնական ներդրումներ կանեն 24 միլիարդ ուրբլի»¹:

Կուսակցության XVIII համագումարը նշեց գյուղատնտեսության ընդհանուր աճը և գյուղատնտեսական շինարարության ներդրումները յերբորդ հնդամյակում և ավելց կոնկրետ առաջադրանքներ բոլոր կարեորագույն ճյուղերի վերաբերմամբ:

Հացահատիկային տնտեսությամբ: Համադոմարը հաստատեց ընկեր Ստալինի առաջարկությունն այն մասին, վոր «ստալինկա 3—4 տարում հացահատիկի տարեկան արտադրությունը հասցվի 8 միլիարդ փթի՝ հեկտարից 12—13 ցենտներ միջին բերքատվությամբ»²: Ընկեր Ստալինի այդ առաջադրանքը, վոր ընդունվեց կուսակցության համագումարի կողմից, որենք դարձավ մեր յերկրի բոլոր կուսակցական ու անկուսակցական բոլշևիկների համար:

Հացահատիկների միջին բերքը հեկտարից 1938 թվականին խորհրդային Միության մեջ 56 փութ էր: Խնդիրն այժմ այն է, վոր յուրաքանչյուր հեկտարից միջին թվով ստանանք 12—13 ցենտներ, այսինքն՝ մինչև 78 փութ հացահատիկ: Հենց այդ էլ ամբողջ յերկրի մասշտաբով կկազմի տարեկան 8 միլիարդ փութ հացահատիկ:

Մեր կոլտնտեսությունները և խորհրդատեսությունները բոլոր հնարավորություններն ունեն ստալինյան այդ առաջադրանքը պատվով կատարելու համար: Հողը բավականաց-

նում է: Մեքենաներ կան: Պարարտանյութեր կան: Ամեն ինչ կա: Հարկավոր է միայն ստալինյան արտադրանքներն արագակեցնել աշխատանքը կոլտնտեսային դաշտերում: Հարկավոր է միայն ողտադործել առաջավոր կոլտնտեսությունների և գյուղատնտեսության լավագույն մարդկանց վործը, ճիշտ ողտադործել մեքենաները, լրանող անասունը, պարարտանյութը:

Առաջավոր կոլտնտեսությունները և նրանց ստալինյան փական ողակները շատ առաջ են գնացել և իրենց դաշտերից հավաքում են հեկտարից վոչ թե 78—ական փութ, այլ նշանակելի չափով ավելին:

1938 թվականին 187 հազար կոլտնտեսությունների բերքատվության հաշվառումը ցույց տվեց, վոր 58 հազար կոլտնտեսություններ հեկտարից ստացել են 66—ական փութ, այսինքն՝ 11—ական ցենտներ: Նրանցից 35 հազար կոլտնտեսություններ հավաքել էին 78—ական փութ, այսինքն՝ հեկտարից 13—ական ցենտներ և ավելի:

Առանձին ռայոններ շատ են գերազանցել առաջադրանքից: Այսպես, որինսկի, Ռմսկի մարզի Ռուսկո-Պոլյանսկի և Շչերբակովի շրջանները հավաքեցին հեկտարից 123—ական փութ հացահատիկ, այսինքն՝ հեկտարից 20,5—ական ցենտներ: Չելյաբինսկի մարզի Լոպատինի շրջանը հեկտարից հավաքել է 125—ական փութ: Վիննիցայի մարզի Յամպոլի շրջանը՝ 129—ական փութ, Ղազախստանի ԽՍՀ Կելլերյան և Պետրոպավլովսկի շրջանները՝ 140—ական փութ:

Ե՛լ ավելի բարձր բերքատվության են հասել առանձին բրիգադներ: Հեկտարից 225—ական փութ ստացավ Կույբիշևի մարզի Մեկեկեսի շրջանի Քաղբաժնի անվան կոլտնտեսության ընկ. Սոլդատովի բրիգադը: 246—ական փութ հացահաց Ադիգեյի ավտոնոմ մարզի Կրասնի անվան կոլտնտեսության ընկ. Լեզովսկու բրիգադը:

Սակայն բոլոր կոլտնտեսությունները չեն, վոր յեռանդով պայքարում են բարձր և կայուն բերքի համար:

Մեր գյուղատնտեսությունը դեռ շատ բանով է կախված տարերքից, այն բանից, թե կլինի՞ անձրև, թե վոչ: Դեռ վոչ բոլոր կոլտնտեսություններն են, վոր ողտադործում են

¹ Համկ(բ)ի XVIII համագումարի բանաձևերը, էջ 35—36:

² Ստալին, Հաշվետու գեկուցում կուսակցության XVIII համագումարին՝ Համկ(բ)ի Կենտկոմի աշխատանքի մասին, էջ 45:

իրենց ուժն ու զիրույթունը յերաչտի դեմ, բնության քմահաճույքների դեմ պայքարելու համար:

«Մենք ունենք բոլոր հիմքերն, —ասում է ընկեր Անդրեյովը, —մեր գյուղատնտեսութունը, մեր հողագործութունը կուլտուրական, դիտական ձևով վարելու համար և նրան տարերային կախումից դուրս բերելու համար...»¹:

Դրա համար մենք մեծ հնարավորութուններ ունենք: Մեր կուլտնտեսութուններն ունեն հողային հզոր մասսիվներ, և մոչ թե վարելահողերի մանրատված կտորներ: Նրանք ունեն վիթխարի փորձ, մեքենաներ, պարարտանյութեր:

1938 թվականը շատ յերաչտային էր: Հատկապես փոքր բերք ստացվեց արևելյան և հարավ-արևելյան ուսյոններում:

Չնայած դրան, շատ կուլտնտեսութուններ մոչ միայն բավարար, այլ նույնիսկ բարձր բերք ստացան: Կուլտնտեսականները զինված են ժամանակակից տեխնիկայով, սովորեցին կուլեկտիվ աշխատանքով սանձել տարերքը: Նրանք իրենց դաշտերի լիակատար տերերն են դառնում:

Հարավային յերաչտ ուսյոնի, արևելյան և հարավ-արևելյան ուսյոնների առաջավոր կուլտնտեսութունների պրակտիկան շատ ուսանելի յե:

1938 թվականին Սարատովի մարզում միջին բերքատվութունը հեկտարից 22 փութ էր: Սակայն Բալակովի շրջանի «Կրասնի Ոկտյարը» կուլտնտեսութունն աչնանացան ցորենի բերք ստացավ հեկտարին 75 փութ, դարնանացան ցորեն՝ 60 փութ, վարսակ՝ 76 փութ և գարի՝ 72 փութ:

Ստալինգրադի մարզում հացահատիկների միջին բերքը հեկտարից անցյալ տարի կազմում էր ընդամենը 19 փութ: Իսկ Նելսոնովի շրջանի Կրուսկայայի անվան կուլտնտեսութունը հեկտարից ստացավ 72 փութ աչնանացան ցորեն, իսկ սերմացուի հողամասից՝ 95-ական փութ: Նովո-Անենսկի շրջանի Կազանովիչի անվան կուլտնտեսութունը հեկտարին 86-ական փութ աչնանացան ցորեն ստացավ:

Գյուղատնտեսական գրականության պետական հրատարակչութունն այս տարի «Опыт стахановцев сельского хозяйства» վերնագրով մի գիրք լույս ընծայեց: Նրա մեջ ցույց է տրված բարձր բերքատվության համար պայքարելու, բնության դեմ կռիվելու համար առաջավոր կուլտնտեսութունների մղած պայքարի պրակտիկան:

Գրքում նկարագրված կուլտնտեսութուններից մեկը գտնվում է Ուկրաինայի հարավային յերաչտ մասում: Դա Զապորոժյան մարզի Ստալինի անվան կուլտնտեսութունն է: 1938 թվականին նա մեկ հեկտարից 122 փութ ցորեն և 70 փութ գարի ստացավ:

Միջանի բրիգադների հողամասերում ցորենի ե՛լ ավելի բարձր բերք ստացվեց: Ուրինակ, 8 հեկտարանոց հողամասից ստացվեց 27-ական ցենտներ և 30 հեկտարանոց հողամասից՝ 28-ական ցենտներ, այսինքն՝ հեկտարից 168-ական փութ: Կուլտնտեսության մեջ հացահատիկային կուլտուրաների տարածութունը 3 հազար 200 հեկտար էր, մորից 1 հազար 720 հեկտարը աչնանացան ցորեն էր ցանված:

Այդ կուլտնտեսության ազրոտեխնիկան շատ պարզ էր: Դա կազմված էր հողը մշակելու և ցանքերը խնամելու հաջորդական մի շարք միջոցառումներից: Կուլտնտեսութունն ավելացրեց հացահատիկային կուլտուրաներին հատկացված վաղ և սև ցելի տարածութունը, բարելավելով ցելերի մշակութունը: Յեթն առաջ 3 կամ 4 անգամից ավելի կուլտիվացիա չեր արվում, ապա այժմ դա հասցվեց 6-ի: Յեղերի հերկն արվում էր 20-ից մինչև 25 սանտիմետր խորությամբ: Հացահատիկի բերքահավաքից հետո լայնորեն կիրառվում էր ծղոտավարը: 1938 թվի համար հատկացված տարածութունից ծղոտավար էր արված 900 հեկտար: Պարարտացվում էր գոմաղբով ու հանքային պարարտանյութերով: Չյունապահում և աչնանացան ցորենի դարնանային փոցխում էր կատարվում: 1938 թվին աչնանացաններից 1 հազար 720 հեկտար տարածութունը յերկու անգամ փոցխվեց: Առաջին փոցխումը ապահովեց կեղևակալման քայքայումը, իսկ յերկրորդ փոցխումը՝ վոչնչացրեց ծլած մոլախոտերը:

¹ Անդրեյով, ձառ Համկ(ր)Կ XVIII համագումարում, էջ 23:

Յանքը կատարվում էր ցորենի միայն զուտ սորոսային սերմացվով: Սերմերը թաղվում էին 7—8 սանտիմետր խորությամբ: Յանքը և բերք հավաքելը կատարվում էր ժամանակին: Կոլտնտեսության պաշտպանական անտառատունկերը յերկու տարեկան են:

Այժմ դադարվեց Խորհրդային Միության արևելյան մասի կոլտնտեսություններից մեկով՝ Չկալովի մարզի Ստալինի անվան կոլտնտեսության մեջ: 1938 թվականին այդ կոլտնտեսությունը ստացավ հեկտարից 13,4 ցենտներ դարձահացան ցորեն, 12 ցենտներ վարսակ, 9,5 ցենտներ դարի, 11,4 ցենտներ կորեկ և 13 ցենտներ արևածաղիկ:

Առանձին հողամասերից է՛լ ավելի բարձր բերք ստացվեց: Այսպես, որինակ, 126-հեկտարանոց հողամասից ստացված և հեկտարից 23 ցենտներ, այսինքն՝ 188 փութ: Բայց յեղան այնպիսի հողամասեր էլ, վորոնց հեկտարից հաջողվեց ստանալ միայն 2—3 ցենտներ:

Ինչո՞ւմն է բանը: Ի՞նչ միջոցներով 126-հեկտարանոց վարեհանգից կոլտնտեսականները յերաշտ ամառն ստացան ցորենի այդքան բարձր բերք:

Ամենից առաջ նրանք կիրառեցին ագրոտեխնիկական ճիշտ կոմպլեքս: Դա կազմված էր, ըստ կոլտնտեսության նախագահ ընկ. Կոպիլովի բացատրության, հետևյալ ձեռնարկումներից՝ խորը ցրտահերկ, ձյունապահում, վաղ ցաքանում, սորոսային սերմացու, յարովիղացիա, վաղ չարքացան և մոլախոտերի քայհանում:

Այն հողամասերում, վորտեղ այդ կանոնները չէին պահպանվել, բերքը նշանակելիորեն ավելի ցածր դուրս յեկավ: Այսպես, որինակ, ցրտահերկի ծանծաղ (14 սանտիմետր) լինելու, հինգ ուրով ցանքը ուշացնելու և յերկուսի փոխարեն միայն մեկ քաղհանման պատճառով 100-հեկտարանոց հողամասը կորցրեց բերքի կեսը, հեկտարին միայն 12-ական ցենտներ ավելի:

1936 թվին Ալտայի յերկրամասի Բելոգլազովսկի շրջանի «Խսկրա» կոլտնտեսության ընկ. Միխայիլ Յերոֆեյևիչ Յեֆրեմովի ողակը 4 հեկտարից դարձահացան ցորեն ստացավ 60,9-ական ցենտներ, 5 հեկտարից՝ 46,9-ական ցենտներ և

17 հեկտարից՝ 25-ական ցենտներ: Ողակին ամբացված ամբողջ հողամասի միջին բերքը հեկտարից 35 ցենտներ էր:

Ընկեր Յեֆրեմովի ողակն առաջինն էր, վորը ցորենի շատ բարձր բերք ստացավ: Բարձր բերք ստացող մյուս բոլոր ողակները Սիրերում սկսեցին իրենց յեֆրեմովյան ողակներ անվանել:

Համ Կ(բ) Կենտկոմը և ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհը 1938 թվի հոկտեմբերի 26-ի՝ «ԽՍՀՄ հարավ-արևելյան յերաշտ ու յոններում կայուն բերքն ապահովելու միջոցառումների մասին» վորոշման մեջ, հենվելով ստախանովականների փորձի վրա, հաստատեցին բարձր, կայուն բերքի համար մղվող պայքարի ծրագիրը:

Այդ վորոշման մեջ ՀամԿ(բ) Կենտկոմը և ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհը պահանջում են «մորիլիղացիայի յինթարկել կոլտնտեսականների, ՄՏԿ-ների և խորհտնտեսությունների աշխատողների յայն մասսաներին պայքարելու հարավ-արևմելյան յերաշտ շրջաններում կայուն բերքի համար, ագրոտեխնիկայի վճռական բարելավման համար, հատկապես խոր վար, ցրտահերկի կուլտիվացիա կիրառելու համար, դյուդառնտեսական բոլոր աշխատանքները սեղմ ժամկետներում կատարելու համար, ձյունապահման աշխատանք անցկացնելու, աշնանացան ցանքադաշտը և չարքահերկ կորեկի ցանքերն ընդլայնելու համար, վորոգվող հողերը լրիվ և ճիշտ ողտագործելու համար, անտառները պահպանելու և անտառ տնկելու համար, վոր պետք է սողահովի բարձր և կայուն բերք ստանալը յեղանակի բոլոր պայմաններում»:

Բարձր բերքի յեֆրեմովյան ողակները Ալտայի յերկրամասում և այն կոլտնտեսությունները, վորոնց մասին մենք վերևում խոսեցինք, հաջողությունների հասան հատկապես ագրոտեխնիկական այն նորադույն կանոնների կիրառման շնորհիվ, վոր պահանջում է ՀամԿ(բ) Կենտկոմի և ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհի վորոշումը:

Այսպես, որինակ, Սլավգորոդի շրջանի «Կրասնի պարաիզան» կոլտնտեսության ընկ. Պապենկոյի ողակը մեկ հեկտարից ստացավ 76,2 ցենտներ դարձահացան ցորեն, այսինքն՝ 457 փութ, իսկ 15 հեկտարից՝ 58,9-ական

ցենտներ, այսինքն՝ 353-ական փուլ: Անդրեյեվյան շրջանի Բադրամանի անվան կոլտնտեսությունը ընկ. Սերգեյեվայի ողակը 4-հեկտարանոց հողամասից ստացավ 438-ական փուլ ցորեն, իսկ 10-հեկտարանոց հողամասից՝ համարյա թե 328-ական փուլ:

Բելոդոլգովյան շրջանի «Նովի Զարիչ» կոլտնտեսության ընկ. Ռակիտինի ողակը 1937 թվին հեկտարից 481 փուլ ցորենի բերք ստացավ:

Նույն շրջանի «Նովի միր» կոլտնտեսության ընկ. Սանկովի ողակը 2 հեկտարից ստացավ 60-ական ցենտներ և 25 հեկտարից՝ 28-ական:

Բարնաուլի շրջանի Չապայեվի անվան կոլտնտեսության ընկ. Նիկիտենկովի ողակը 15 հեկտարից 26-ական ցենտներ ստացավ և 3 հեկտարից՝ համարյա թե 47-ական ցենտներ:

Այսպիսով, ադրոտեխնիկային տիրապետողները հաջողությամբ նվաճում են բնությունը և ստիպում են առաջվա անհնազանդ հողին տալ բարձր բերք:

Պառնանք այժմ խորհրդային Միության վոչ-սևանադաշին գաղութ առաջավոր կոլտնտեսությունների պրակտիկային:

1938 թվին Մոսկվայի մարդում հացահատիկների միջին բերքը հեկտարին 33 փուլ էր, այսինքն՝ հեկտարին 6 ցենտներից ել պակաս: Սակայն այս մարդում գտնվեցին չատ կոլտնտեսություններ, վորոնք անգամ անբարենպաստ յեղանակին բարձր բերք ստացան:

Այսպես, որինոակ, Ստալինյան Սահմանադրության անվան կոլտնտեսությունը հեկտարից 109 փուլ ցորեն ստացավ: Ստալինի անվան կոլտնտեսությունը յուրաքանչյուր հեկտարից ստացավ 173-ական փուլ վարսակ, «Ույեդինենի» կոլտնտեսությունը՝ 154-ական փուլ զարի, «Պրամյա» կոլտնտեսությունը՝ 83-ական փուլ հացահատիկ:

Պրեսայեի մարդի (Բելոռուսական խՍՀ) Պարիչի շրջանի «Լեպչայա դոլյա» կոլտնտեսության ընկ. Կլիմենկի բրիգադը 1938 թվին 22 հեկտարից ստացավ 150-ական փուլ:

Մոսկվայի մարդի Դիմիտրովի շրջանի «Պրեդա» կոլտնտեսությունը 1938 թվին հեկտարից միջին թվով 106

փուլ հացահատիկ ստացավ, իսկ տարեկան՝ նույնիսկ 136-ական փուլ հեկտարից: Մինչդեռ նույն այդ մարդի Դիմիտրովի շրջանը հեկտարից միայն 39 փուլ, իսկ Մոսկվայի մարդը՝ 33 փուլ ստացավ:

Ինչո՞վ բացատրել, վոր «Պրեդա» կոլտնտեսության մեջ բերքը յերկու ու կես անգամ բարձր էր, քան շրջանում:

«Опыт стахановцев сельского хозяйства» գրքի մեջ հաշված է, վոր «Պրեդա» կոլտնտեսությունն ամեն տարի իր աշնանացան ցանքերի կեսից ավելին կատարում է սե ցելի վրա, իսկ մնացած մասը զբաղված է ցելի վրա: Նույն Դիմիտրովի շրջանում աշնանացան ցանքերի մեկ տասերորդակմն մասն էր միայն ցանվել սե ցելերի վրա:

Պարարտացված հողի վրա կատարված ցանքերը «Պրեդա» կոլտնտեսության մեջ բոլոր ցանքերի կեսից ավելին (60 տոկոս) էր կադմում, իսկ շրջանում՝ մեկ յերրորդակմից էլ պակաս (30 տոկոս):

Կոլտնտեսության բոլոր ցանքերի կեսից ավելին (57 տոկոս) հանքային պարարտանյութի լրացուցիչ սնունդ էր տված, իսկ շրջանում՝ մեկ տասնվեցերորդական մասից քիչ ավելին:

«Պրեդա» կոլտնտեսության մեջ ցանում էյին բացառապես ուրտային սերմեր, իսկ շրջանում այսպիսի սերմերով ցանքը կադմում էր ցանքերի ընդհանուր տարածության չորս հինգերորդական մասը:

Ադրոտեխնիկայի մեջ յեղած այս հիմնական տարբերություններն էլ հենց 1938 թվականին հավաքված բերքի քանակությունների վիթխարի տարբերություն տվին:

Մոտավորապես այդպիսի զրույթուն էր նաև Ստալինի անվան կոլտնտեսության մեջ, վորը գտնվում է Չուվաշական ԱՍՍՀ Կոլցովկա դոլդում:

Կոլտնտեսության բոլոր ցանքերի տարածությունը կադմում էր 900 հեկտար: 1938 թ. կոլտնտեսությունն ամեն մի հեկտարից ստացավ 95 փուլ հացահատիկ, մինչդեռ շրջանում միջին բերքը կադմում էր 60 փուլ, այսինքն՝ մեկ ու կես անգամ պակաս:

Հենց նույնը կարելի յե ասել և Գորկու մարդի Սերգաչի ռայոնի «Ալդա» կոլտնտեսության մասին: Այդ կոլտնտե-

սովետները 1938 թ. հեկտարից ստացավ 64 փութ հացահատիկ և ունդավոր, իսկ Սերգաչի շրջանում միջին բերքատվությունը հավասար էր հեկտարին 43 փութ:

Այսպիսի պատկեր ունի հացահատիկի բարձր բերքի համար մշտող պայքարի պրակտիկան մեր յերկրի վոչ-սեւ-հողային զոտու առաջավոր կոլտնտեսությունների մեջ, գյուղատնտեսության ստախանովականների պրակտիկան:

«Առաջավոր կոլտնտեսությունների և կոլտնտեսականների ճնշման տակ հողն են ցնդում բոլոր սահմանները, բոլոր թերիքները, բոլոր խոսակցությունները բերրի և անբերրի հողերի մասին» (Անդրեյեվ):

Մեր գյուղատնտեսության մեջ դեռ շատ են չողտադործված հնարավորությունները, չողտադործված միջոցներն ու ուժերը: Հարկավոր է միայն մարտականորեն ձեռնառվա լինել ստախանովական պրակտիկան, և մեր յերկրը առավել 3—4 տարում ամեն տարի կստանա 8 միլիարդ փութ հացահատիկ:

1939 թվականի դարնանացանի ամբողջ կամպանիան կմտնի սոցիալիստական հողադործության պատմության մեջ վորպես վառ եղ այն պայքարի, վոր կոլտնտեսությունները, խորհրդայինները և ՄՏԿ-ները մղում են 8 միլիարդ փութ հացահատիկի համար: Կոլտնտեսությունների բազմամիլիոնանոց բանակը մեծ կազմակերպվածություն ցուցաբերեց և հաջողությամբ դուրս հանեց այն դժվարություններից, վոր առաջ յեկան դարնան սկզբին անբարեհաջող յեղանակի հետևանքով:

Բերքահավաքը գյուղատնտեսական աշխատանքների ամենից կարևոր և պատասխանատու ժամանակաշրջանն է: Դա պահանջում է մեծ կազմակերպվածություն և ուղեբառիվություն: Դանդաղել չի կարելի: Հարկավոր է արագ աշխատել, վոր ամբողջ բերքը հավաքվի ամենալարձ ժամկետում և առանց կորուստների: «Բերքահավաքը սեղոնային դործ է,—ասում է ընկեր Ստալինը,—և նա չի սիրում սպասել: Ժամանակին հավաքեցիր՝ չահեցիր, ուշացրիր՝ բերքահավաքը՝ տանուլ տվիր»¹:

ԽՍՀՄ Ժողովուրդների և Համգ(բ)Կ Կենտկոմի «Կոլտնտեսությունների հանրային հողերը վատնելուց պաշտպանելու միջոցառումների մասին» և «1939 թվին բերքահավաքին և գյուղատնտեսական մթերքների մթերումներին նախապատրաստվելու մասին» վորոշումները սոցիալիստական գյուղատնտեսության ենտուղիստներին բարձրացնում, դեպի աշխատանքային նոր սխրագործություններ են տանում: Ընդլայնվում են ստախանովականների որինակելի բերքահավաքի համար պայքարող առաջավորների շարքերը: Յեվ գրանումն է գրավականն այն բանի, վոր 1939 թվականին գյուղատնտեսական պրոդուկտների մթերումները կկատարվին լիովին և ժամկետին:

Տեխնիկական կուլտուրաներ: Ընկեր Ստալինը գյուղատնտեսությանն առաջադրանք տվեց՝ «տեխնիկական կուլտուրաների վճով՝ արտադրությունն ավելացնել միջին հաշվով 30—35 տոկոսով»¹:

1938 թվին մեր յերկրում միջին թվով հավաքվել է ամեն մի ցանված հեկտարից 12,9 ցենտներ բամբակ: 1942 թ. ծրագրված է ստանալ 32 միլիոն 900 հազար ցենտներ հունդավոր բամբակ, ջրարբի բամբակի բերքատվությունն ընդունելով 19 ցենտներ հեկտարին: Հետևաբար, հազամյակի վերջում բամբակի արտադրանքը մեր յերկրում կավելանա 28 տոկոսով:

Բամբակացան կոլտնտեսությունները յերկրորդ հնգամյակում ձեռք բերին խոշոր հաջողություններ: Առանձնապես Ուղբեկական ԽՍՀ կոլտնտեսությունները: Նրանք բամբակի բերքատվությունը բարձրացրին 1934 թվականի 7,9 ցենտներից մինչև 16,4 ցենտներ՝ 1938 թվին:

Առանձին շրջաններ, կոլտնտեսություններ և սղակներ իրենց աշխատանքներով ապացուցում են, վոր դա վերջնական սահման չէ, վոր կարելի յե հասնել ել ավելի բարձր բերքի: Այդ առաջավորների, մեր յերկրի բամբակի դասերի այդ աչքի ընկնող վարպետների անունները կուսակցության XVIII համագումարում տվեց ընկեր Անդրեյեվը:

¹ Ստալին, «Հաշվետու դեկուցում կուսակցության XVIII համագումարին՝ Համգ(բ)Կ Կենտկոմի աշխատանքի մասին, էջ 27:

¹ Сборник «Ленин и Сталин», т. III, стр. 658.

1938 թվին թուրքմենական ԽՍՀ Գեոք-թեփեյի և Ֆա-
րաբի շրջանները հեկտարից 23,8 ցենտներ բամբակ հավա-
քեցին: Տաշիկական ԽՍՀ Ստալինաբադի շրջանը հեկտարից
27,8 ցենտներ բամբակ հավաքեց, Ուզբեկական ԽՍՀ Ֆեր-
գանայի մարզի Իզրասթենդի շրջանը՝ հեկտարից 33-ական
ցենտներ:

Միջանի կոլտնտեսություններ ե'լ ավելի մեծ նվա-
ճումներ ունեն: Այսպես, որինակ, թուրքմենական ԽՍՀ
Կարլ Մարքսի անվան կոլտնտեսությունը և Չապայեվի ան-
վան կոլտնտեսությունը հեկտարից ստացել են 43 ցենտներ:
Ուզբեկական ԽՍՀ Թելմանի անվան կոլտնտեսության ընկ.
Կուրբանովի բրիգադը բամբակի ամենաբարձր բերք է ստա-
ցել, հեկտարից՝ 91 ցենտներ:

Կոլտնտեսությունների առանձին ողակներ այդ բերքն
ե'լ են գերազանցում: Այսպես, Կիրգիզական ԽՍՀ Վորոշի-
լովի անվան կոլտնտեսությունից ընկ. Աբդուրահմովի
ողակը հեկտարից 108 ցենտներ բամբակ հավաքեց: Ուզբե-
կական ԽՍՀ Սվերդլովի շրջանի Ստալինի անվան կոլտնտե-
սության՝ ԽՍՀՄ Գերադույն Խորհրդի գեպուտատ կոլտնտե-
սական ընկ. Ալահնադար Խուդայեվի ողակը հեկտարից 125
ցենտներ հավաքեց: Ադրբեջանական ԽՍՀ Վորոշիլովի ան-
վան կոլտնտեսության ընկ. Գոջար Մուստաֆա Կզիի ողա-
կը հեկտարից 151 ցենտներ հավաքեց:

Ուզբեկստանի դաշտերի ստախանովյան բերքի առա-
ջին վարպետ ընկ. Ֆայզուլա Յուսուպովի ռեկորդը, վորը
1935 թվականին հեկտարից 57 ցենտներ բամբակ էր ստա-
ցել, 1938 թվին գերազանցվեց յերեք անգամով:

Ստախանովականները շուտ տվին բամբակի բարձր բեր-
քի վերաբերմամբ բոլոր հին պատկերացումները: Նրանք
գործնականում ցույց տվեցին, թե ինչի յե ընդունակ կոլտնե-
սեռային գյուղացիությունը: Նրանք գործի խորն իմացու-
թյուն դրսևորեցին և բամբակի տնտեսությունը վարելու
ազդոտելնիկական նոր կանոններ ստեղծեցին: «Միջանի
բրիգադավարներ և ողակավարներ,—ասում է ընկ. Յուսու-
պով,—մեծագույն սխալ են գործում, աշխատանքը բաժա-
նելով կարևորի և վոչ-կարևորի: Վոժանք ամենակարևորը

համարում են հերկը, մյուսները՝ ցանքը, յերրորդները՝
բուկտալը, իսկ չորրորդները՝ ջրելը: Նրանք ամբողջ ուշա-
դուրսյունը բեռում են վորեւե մեկ աշխատանքի վրա:
Իբրև կանոն, նրանց միշտ ե'լ անհաջողություն է սպասում:
Իսկ յես իմ պրակտիկայից գիտեմ, վոր վոչ-կարևոր աշխա-
տանք է'լ: Բոլոր աշխատանքներն ե'լ միասնական կարևոր են
և հարկավոր են լիարժեք, բարձր բերք ստանալու համար»:

Մի քիչ այլ է վուշաբուժության դործը: Վուշի բերքե-
րը դեռ ցածր են: 1938 թվին Խորհրդային Միության մեջ
վուշի մանրաթելի միջին բերքը հեկտարից 2,7 ցենտներ էր:
Խնդիրը նրանումն է, վոր հեկտարից միջինը 4,6 ցենտներ
հավաքվի: Այդպիսի բերքատվության դեպքում յերրորդ
հնդամյակի վերջին, 1942 թվին, կհավաքվի 8 միլիոն 500
հազար ցենտներ վուշի մանրաթել, այսինքն՝ նրա արտա-
դրանքը կավելանա 49 տոկոսով:

Առաջավորների պրակտիկան ցույց է տալիս, վոր մեք
վուշաբուժական կոլտնտեսություններում շատ չողտադործ-
ված հնարավորություններ կան: Հարկավոր է միայն կոլ-
տնտեսային դաշտերում լայնորեն կիրառել ստախանովյան
ազդոտելնիկա, լավ կազմակերպել վուշաբուժությունը, և
կուսակցության կողմից առաջադրված խնդիրը կկատարվի:

Առանձին շրջաններ 1938 թվին յերկրի միջինից յերկու
անգամ ավելի վուշի մանրաթելի բերք ստացան: Կալինինի
մարզի Կրասնոխոլմի շրջանը, որինակ, հեկտարից 4,6
ցենտներ վուշի մանրաթել ստացավ, նույն մարզի Կամեն-
սկի շրջանը հեկտարից՝ 5,3 ցենտներ: Բելոռուսական ԽՍՀ
Որշանի շրջանի «Բրիգադեր» կոլտնտեսությունը 1937 թ.
հեկտարից ստացավ 5,7 ցենտներ, իսկ 1938 թվականին՝
7,6 ցենտներ:

Առանձին ողակներ 1938 թվին ե'լ ավելի բարձր բերք
ստացան: Այսպես, որինակ, Կիրովի մարզի Կադանովիչի
անվան կոլտնտեսության ընկ. Վոգժեվայի ողակը հեկտա-
րից 12,8 ցենտներ վուշի մանրաթել ստացավ, Բելոռուսա-
կան ԽՍՀ Չաուսի շրջանի «Յունըյ կոմունար» կոլտնտե-
սության ընկ. Կանդերեվայի ողակը հեկտարից ստացել է
14-ական ցենտներ, նույն այդ հանրապետության Մատիս-

լավ՝ և չըջանի «Մայիսի մեկը» կոլտնտեսություն ընկ. Ծիլիկինայի ողակը՝ 17,6-ազան ցենտներ:

Ժխոմիրի մարզի Եմիլիինսկի ռայոնի Թեմանի անվան կոլտնտեսություն ընկ. Բարանովսկայայի ողակը 1936 թվին հեկտարից վուչի մանրաթել եր ստացել 14 ցենտներ, 1937 թվին՝ 20,6 ցենտներ և 1938 թվին՝ 21,75 ցենտներ:

Սլոբոտինսկայի կարենորադուչն ձեռնարկումները հանդում եյին այն բանին, Վոր վուչադործական առաջավոր կոլտնտեսություններն ուրիշներից ավելի կիրառեցին սև ցելը: Նրանք դոմադրը վարածածկ եյին անում հենց դաշտ տալած որը: Յերեքուկով բոնոված հողը հերկում եյին վուչի համար վուչ ուչ սեպտեմբերի վերջից-հոկտեմբերի սկզբից. միջանի կոլտնտեսություններ՝ ՄՏԿ-ներում նախադուլթանիկներով, դուլթաններ չլինելու պատճառով, կուլտուրական վարը կատարում եյին ձիու դուլթաններով յերկու տակ: Խոչոր ուչադուլթյուն եր դարձվում վուչի բերքահավաքի կալման և փոխելու պրոցեսների ճիշտ կադմակերպմանը և անընդհատությունը: Յեվ դրանով կրճատվում եյին կուլտանները:

Մեր յերկրի համար վիթխարի նշանակություն ունի շախարի ֆակտիկի բերքատվության բարձրացումը: Ճակնդեղի միջին բերքը 1938 թվին Խորհրդային Միության մեջ հասավ հեկտարից 141 ցենտների: Հեղամյակի վերջում ճակնդեղի միջին բերքը պեռք ե բարձրանա հեկտարին մինչև 250 ցենտներ, վուչ պակաս: Մեր յերկրում աչգախի բերքատվության պայմաններում 1942 թվին չաքարի ճակնդեղի ընդհանուր բերքը կհասնի մինչև 300 միլիոն ցենտների տարեկան: Դա պրոդուկցիայի ավելացում կտա 37,2 տոկոսով:

Կան չըջաններ, կոլտնտեսություններ և ողակներ, վորոնք իրենց հարվածային աշխատանքով արդեն հասել են ճակնդեղի բարձր բերքերի: Դնեպրոպետրովսկի մարզի Շիրոկովսկի չըջանը հեկտարից 335 ցենտներ և ստացել, Կիրգիզական ԽՍՀ Կանտի չըջանը՝ 361 ցենտներ, Կիրգիզական ԽՍՀ Կալինինի չըջանի «Կենտկոմի դժի համար» կոլտնտե-

սությունը՝ 442 ցենտներ: Կիրգիզիայի Կանտի չըջանի «Սոցիալիստ» կոլտնտեսություն ընկ. Մամունովի բրիգադը հեկտարից ստացել և 534 ցենտներ, իսկ Պոլտավայի մարզի ճակնդեղի Զուբովյան խորհրդատեսություն ընկ. Գետի բրիգադը՝ 545-ազան ցենտներ:

Ճակնդեղի բացառիկ բարձր բերք ստացան առանձին ողակներ: Այսպես, որինակ, Վիննիցայի մարզի «Չերվոնիյ պերեդովիկ» կոլտնտեսություն ընկ. Ոխտայի ողակը 1936 թվին հեկտարից ստացավ 835 ցենտներ, իսկ 1938 թ.՝ 1 հազար 62 ցենտներ: Սարկովի մարզի Լոդովսկու չըջանի «Չերվոնա Ուկրաինա» կոլտնտեսություն ընկ. Պեկուպեկոյի ողակը 1936 թվին ստացավ 700 ցենտներ ճակնդեղ, իսկ 1938 թվին՝ 1 հազար 49 ցենտներ: Կիրովոգրադի մարզի Միկոյանի անվան խորհրդատեսություն ընկ. Պրոկոլոցկայայի ողակը 1938 թվին հեկտարից ստացավ 1 հազար 103 ցենտներ: Վորպեսդի մեկ հեկտարից ստացված ամբողջ ճակնդեղը միանգամից տեղափոխվել, կպահանջվել 220 սայլ կամ մեկ ու կես տոննանոց ավելի քան 70 ապրանքատար մեքենաներ:

Կուսակցության XVIII համագումարը հատուկ ուշադրություն ե դարձնում նաև «կուլտուրատաների, արեածաղիկի և այլ յուղատու կուլտուրաների արտադրանքի ավելացման վրա՝ սերմարուծությունը ճիշտ կադմակերպելու, ըստ առանձին չըջանների ոացիոնալ կերպով տեղաբաշխելու, աղբոտնիկան բարելավելու միջոցով» և առաջարկում ե «սարհովել կանեփի բերքատվության զգալի ավելացումը»¹:

Կարտոփիլա-բանջարաբուծական բազաները: Կուսակցության XVIII համագումարը վորոշեց «Մոսկվայի, Լենինգրադի, Բադվի, Սարկովի, Կիևի, Ինչպես և Դոնբասի, Կուլդրասի, Գորկու արդյունաբերական կենտրոնների, Հեռավոր Արևելքի քաղաքների և մյուս բոլոր խոշոր քաղաքների չուրջը ստեղծել կարտոփիլա-բանջարաբուծական ու կեղևանաբուծական բազաներ, վորոնք լիովին ապահովեն

¹ Համկ(բ)Կ XVIII համագումարի բանաձևերը, էջ 29:

այդ կենտրոններին բանջարեղեն, կարտոֆիլ և, զգալի չափով, կաթ ու միս մատակարարելը»¹:

Կուսակցության համադրումարի այդ վորոշումը պետք է արմատապես փոփոխի մերձքաղաքային շրջանների տնտեսության ուղղությունը: Այդ շրջանների կոլտնտեսություններում և խորհրդատեսություններում բանջարեղենի, կարտոֆիլի բուծումը և կենդանաբուծությունը պետք է դառնան տնտեսության առաջատար, գլխավոր ճյուղեր:

Ներկայումս Մոսկվան և մյուս խոշոր քաղաքները մատակարարվում են առերևույթ բանջարեղենով և կարտոֆիլով: Մոսկվայի պահանջմունքները, որինակ, բավարարվում են տեղական բանջարեղենով միջ ալիլի քան 30 կամ 35 տոկոսով: Մայրաքաղաքում սարսուղ բանջարեղենի մնացած յերկու յերարդակամը առերևույթ է Միության այլ ռայոններից: Սեզոնն սկսվելիս Մոսկվա յեն բերվում հարյուր-հազարավոր տոնն կարտոֆիլ և բանջարեղեն: Ճանապարհին մթերքների նշանակելի մասը փխանում և կորչում է: Միաժամանակ յերկաթուղային տրանսպորտը ծանրաբեռնվում է անտեղի փոխադրումներով:

խորհրդային Միության քաղաքների բնակչությունն աճում է: Իսկ բնակչության աճման հետ կապված նաև թարմ բանջարեղենի պահանջը:

Մերձքաղաքային կոլտնտեսությունների և խորհրդատեսությունների մարտական խնդիրն է՝ քաղաքներին թարմ բանջարեղեն մատակարարել միջ միայն ամառը, այլ նաև ամբողջ տարին: Նրանք դրա համար ունեն վիթխարի, դեռևս չօգտագործված հնարավորություններ:

Անհրաժեշտ է ընդարձակել բանջարաբուծային կալուստրանքի և կարտոֆիլի ցանքերի տարածությունները: Բայց միայն տարածության ընդարձակմամբ չի վճռվում հարցը: Միաժամանակ անհրաժեշտ է պայքարել մերձքաղաքային տնտեսությունների բերքատվությունն ու արանքայնությունը բարձրացնելու համար: Դրանում է բանջարաբուծության հարցի վճռման հիմքը: Դրանով վճռվում է նաև քաղաքներին բանջարեղեն մատակարարելու և կոլտնտես-

ականների ու խորհրդատեսությունների բանվորների նյութական ու կուլտուրական դրուժյան հետագա բարելավման հարցը:

Մենք արդեն ունենք որինակելի հիմքերի վրա դրված բանջարաբուծական տնտեսություններ, որինակ, Մոսկվայի մարզի Գորկու անվան խորհրդատեսությունը, վորը կազմակերպվել է 1929 թվին անհարմար ճահճային հողերի վրա: Ճահճը ցամաքեցվեց, հողերը կուլտուրական առաջ ստացան: 16 հեկտարը դառնում է ջերմոցների ապակու շրջանակների տակ: 1938 թվին մեկ շրջանակից ստացվել է 19 կիլոգրամ բերք: Ստախանովականներ Կրասնոսլոբսկեյսկի և Կոլեսնիկով միջին թվով ամեն մի շրջանակից հավաքել են 40 կիլոգրամ: Այդպիսի տնտեսությունների թվին են պատկանում Մոսկվայի մարզի Սերպուխովի շրջանի «Իռլենդիկ» խորհրդատեսությունը, Կոլոմենսկի դյուդի «Բանջարանոցային դիդանտ» կոլտնտեսությունը, վորը մայրաքաղաքից 19 կիլոմետրի վրա յե դառնում, և Միության այլ մարզերի մի շարք կոլտնտեսություններ:

«Բանջարանոցային դիդանտ» կոլտնտեսությունը համաիթենական դյուդատնտեսական ցուցահանդեսի մասնակիցն է: Այդ կոլտնտեսությունը միլիոնատեր է, 1938 թվին կոլտնտեսականներն աշխրին ստացան 9-ական ուրվի դրամ և 7 կիլոգրամ բանջարեղեն:

Վերջին յերկու տարվա ընթացքում «Բանջարանոցային դիդանտը» Մոսկվայի մթերոդ կազմակերպություններին այնքան բանջարեղեն վաճառեց, վոր այդ բանջարեղենը միաժամանակ տեղափոխելու համար կապահանջվեք մարքրուտային դնացք 600 վադոնից բաղկացած: Կոլտնտեսությունը Մոսկվայի յերեք ռուկաներում ունի նաև իր կլորպակները:

«Բանջարանոցային դիդանտը» ապակու տակ պահում է համարյա մեկ ու կես հեկտար, ունի յերկու մեծ ջերմոց, այս տարի ևս մեկ հազար շրջանակով ընդարձակեց ջերմոցային տնտեսությունը:

Գիտենալով ամեն մի ագրոտեխնիկական միջոցառման արժեքը, «Բանջարանոցային դիդանտում» կարողանում են

¹ Համկ(բ) XVIII համագումարի բանաձևերը, էջ 21:

կոմպլեքսային ձևով կիրառել աղբոտեխնիկան, դրանով հենց բարձր բերքերի հասնելով: Դաշտային աշխատանքները կատարվում են իր ժամանակին և դյուղատնտեսական առաջավոր գիտությունների բոլոր կանոններով: Սոխի, ամսական բողկի, սալաթի, դադարի և ուրիշ մաղ բանջարեղենի ցանքը կատարվում է յերկու-յերեք աշխատանքային որվա ընթացքում: Ընդվորում կոլտնտեսականները հատուկ հող են տանում հողի մեջ սերմերի ճիշտ տեղաբաշխմանը, վորպես-դի, խուսափելով և՛ անտեղի խտությունից, և՛ վտանգավոր նոսրությունից, հնարավորություն արվի յուրաքանչյուր բույսին ճիշտ և արագ զարգանալու:

«Բանջարանոցային գիգանտի» մեջ վաղուց մոռացել են, թե ինչ բան են հասարակ սերմերը: Ամբողջ տարածությունը ցանվում է միայն սորոթային բարձրորակ սերմերով: Իր հիանալի սածիլներով «Բանջարանոցային գիգանտը» վոչ միայն լիովին ապահովում է սեփական կարիքները, այլև մատակարարում է Մոսկվայի մարդի Լենինյան, Կունցեվի, Պոդոլսկի և մի շարք այլ շրջանների կոլտնտեսություններին, ըստվորում հաշվը հասնում է վոչ թե տասնյակ հազարների, այլ միլիոնավոր բույսերի:

Չորրորդ տարին է, ինչ այդ առաջավոր կոլտնտեսություն ջերմոցները մեկ սեզոնի ընթացքում տալիս են բանջարեղենի յերեք լրիվ բերք:

Կոլտնտեսություն մեջ լայնորեն կիրառվում է ցանքերին յրացուցիչ սնելը հանքային և տեղական պարարտանյութերով: Այն հողամասերը, վորտեղ աճեցվում են վարունգ, դադար, կաղամբ, ֆոսֆորի, կալիումի և ազոտային նյութերի յրացուցիչ սնունդ է արվում: Այս տարի կոլտնտեսությունն իր դաշտերը փոխադրեց հազար սայլ գոմաղր, մոխիր և հավի աղբ:

Բարձր աղբոտեխնիկայի շնորհիվ վաղուց արմատախիլ են արված մոլախոտերը: Դաշտերն ու մարգերը ուրախացնում են մարդուն իրենց մաքրությունից և ակիւրատությունից: «Բանջարանոցային գիգանտի» դաշտերին սպասարկող Լենինյան ՄՏԿ տրակտորիստները, առանց հիմքի չէ, փոքր կարծում են, թե վոչ մի տեղ այդքան լավ և հեշտ չեն

աշխատում, ինչպես հատկապես այդ կոլտնտեսություն մեջ: Ծիլերը յերեւալուն պես մինչև վեզետացիայի վերջը կոլտնտեսականները հինգ-վեց անգամ փխրեցնում են հողը, և սահպանում են խոնավությունը, ուշիմությունը և սիրով խնամում են ցանքերը:

Կոլտնտեսությունն ունի 15-հեկտարանոց յաց գրունտի մի հողամաս, վորը տարեկան յերկու բերք է տալիս: Վաղ դարնանը հողամասում ցանում են ամսական բողկ, սոխ, սալաթ, իսկ այդ կուլտուրաները հավաքելուց հետո նույն տարածություն վրա աճեցվում է կարտոֆիլ, կաղամբ: Այդ արդեն ջրից ալիլի յե, քան աղբոտեխնիկայի հիմնական կանոնների հասարակ կատարումը: Այդ յուրահատուկ ցուցադրումն է, մեր դյուղատնտեսություն մաղվա որվա կոնկրետ ցուցադրում, յերբ հազար ու հազար կոլտնտեսություններ ու խորհանտեսություններ հսկայական մասսիվներ լրա կսկսեն հավաքել հացահատիկի, կարտոֆիլի, բանջարեղենի, ստուգների կրկնակի՝ և յետալի՝ բերքեր:

Անբարենպաստ յեղանակները՝ անթամանակ անձրևները, չափադանց չողը և նույնիսկ դարնանային ցրտահորությունները՝ յերբեք կոլտնտեսականներին չվրթվածություն չեն պատճառում... Յերբ այդպիսի կրիտիկական մոմենտ է վրա հասնում, դաշտում և ճանապարհներին վառվում են վաղորդ պատրաստված ամեն տեսակի աղբի կույտերը: Խիտ ծխածածկույթը չուտով փռվում է ցանքերի վրա և, խոնգարելով հողին իր ջերմությունը թափանցիկ և ցուրտ յերկնքին տալու, փրկում է ցրտահորությունից քնքուշ սածիլները:

«Բանջարանոցային գիգանտում» սովոր չեն նաև դողալ յերաշտի հանդեպ: Անցյալ տարի, յերբ քնքուշ սածիլների աճման ամենից պատասխանատու շրջանում վոչ մի կաթիլ անձրև չեկավ, կոլտնտեսականները դտան խողովակներ, տակառիկներ, սրմալեր և փոռոգման ցանց պատրաստեցին: Չեր սղաշտպանվում, այլ յերաշտի վրա ախտիվորեն հարձակվում էր Աննա Պլատոնովնա Կլիմովայայի բրիգադը: Յերաշտ ամառը բրիգադը միջին հաշվով հեկտարից հավաքեց 676-ական ցենտներ դադար, 236-ական ցենտներ կարտոֆիլ, 300-ական ցենտներ պոմիդոր:

«Բանջարանոցային դիզանտը» հոչակված և վոչ մի-
այն վարունդներով, պոմիդորներով և կաղամբով, այլ և
իր կաթնաապրանքային ֆերմայով: Կաթի մթերման տար-
տալորութիւնը կոլանտեսութիւնն արդեն մայիսի 1-ին
կատարեց՝ վեց ամսվանը, մսի մատակարարումը՝ ամբողջ
տարվանը: Կի՞թող Ալեքսանդրա Նիկոլայեւնա Կապուստինան և
ֆերմայի վարիչ Պրասկովյա Իվանովնա Գրեբելյան, վո-
րոնք հասել էին կովերի բարձր կաթնատվութիւն, հաս-
տատված են վորպես ցուցահանդեսի թեկնածուներ: Այժմ
ֆերմայի աշխատողները հաստատապես վորոշել են եւ ավե-
լի բարձրացնել կիթերը և դրանով իսկ իրենց կոլանտեսու-
թյանը մշտական տեղ ամրացնել ցուցահանդեսում¹:

Բելոռուսական ԽՍՀ «Ձերվոնի տրանսպորտնիկ» խորհ-
տնտեսութիւն ընկ. Տրետյակովիչի բրիգադը 1938 թվին 5
հեկտար տարածութիւնից ստացավ հեկտարից 386-ական
ցենտներ վարունդ, 2,25 հեկտար տարածութիւնից հեկտա-
րից՝ 405-ական ցենտներ սեղանի ճակնդեղ, 2,4 հեկտար
տարածութիւնից՝ հեկտարից 310,4-ական ցենտներ վաղա-
հաս կաղամբ:

Մոսկվայի մարզի Ռամենսկի շրջանի «Պլամյա» կոլարն-
տեսութիւնից չքանչանակիր Գրիգորի Կորչոնովի բրիգա-
դը յուրաքանչյուր հեկտարից հավաքեց 426-ական ցենտներ
գաղար: Իսկ միջանի հողամասերում բրիգադը հավաքեց
հեկտարից 718-ական ցենտներ:

Բոլոր հիմքերը կան կարծելու, վոր կարտափիլա-բան-
ջարեղեմի և կեմդամարուծական հաստատումն բազա Մոսկ-
վայի և ուրիշ խոշոր քաղաքների շուրջը կստեղծվի: Այդ
խնդրի կատարմանը, առաջավորների որինակով, պետք և
բոլշեկորեն ձեռնամուխ լինեն մերձքաղաքային ռայոննե-
րի բոլոր կոլանտեսութիւններն ու խորհտնտեսութիւննե-
րը: XVIII համադումարի այդ առաջադրանքը կատարելու
գործում նրանց պետք և ունեն մեր քաղաքների կուսակցա-
կան և անկուսակցական բոլշեկիները:

Դաւղատնտեսութեան մեքենայացումը: Չնայած այն
բանին, վոր նորադույն տեխնիկայի հիման վրա մեր դյու-

ղատնտեսութեան վերակառուցումը հիմնականում ավարտ-
ված և և դյուղատնտեսութիւնը զինված և մեծ քանակու-
թյամբ մեքենաներով, բայց թե դյուղատնտեսական աշխա-
տանքները վոչ բոլոր տեսակներն են բավականաչափ մեքե-
նայացված: Այդ, իհարկե, անդրադառնում և դյուղատնտե-
սական վորոշ կուլտուրաների բերքատվութիւն վրա:

ԽՍՀ Միութիւն հողագործութեան Ժողկոմ ընկ. Բենե-
գիլտովը պատմեց համադումարին, թե 1938 թվին ցրտա-
հերկի կուլտիվացիան մեքենայացված եր 43 տոկոսով, ցելի
կուլտիվացիան 41 տոկոսով, շաքարահերկ կուլտուրաների
կուլտիվացիան 29 տոկոսով, վուշի բերքահավաքը 20 տո-
կոսով, իսկ կարտոֆիլի տնկումը և հավաքումը ընդամենը
միայն 2 տոկոսով: Խոտի բերքահավաքի մեքենայացումը
նոր և միայն սկսվել: Ինչ վերաբերում և բամբակի հավաք-
ման մեքենայացմանը, ապա այդ խնդիրը դեռ մնում և
չվճռված:

Բոլոր տեսակների աշխատանքների մեքենայացումը ար-
գելակվում և տրակտորներին բավարար քանակութեամբ կըց-
վող մեքենաների բացակայութեամբ: Առ 1-ն հունվարի
1938 թվին 100 պայմանական տրակտորների համար կար 34
հացահատիկային շարքացան, 27 կուլտիվատոր և 13 յերես-
վարիչ:

Յերբորդ հնդամյակում «հարկավոր և լուծել մեքենա-
յացման հիմնական պրոբլեմը՝ բոլոր տրակտորները ապա-
հովել տրակտորային համապատասխան կցվող ինվենտա-
րով», — XVIII համադումարում ասում եր ընկեր Մոլոտովը:

Բացի այդ, միջանի արդեն գործող մեքենաներ կա-
րիք ունեն հետագա կատարելագործման, վորովհետեւ նրանք
չեն համապատասխանում ստախանովյան ագրոտեխնիկայի
բոլոր պահանջներին: Որինակ, տրակտորային դութանները
տեխնիկական և այլ կուլտուրաների համար չեն ապահո-
վում խորը հերկը: Տրակտորային ճակնդեղահան մեքենան
հարմարեցված և միայն ճակնդեղը հանելուն, բայց մնացած
բոլոր աշխատանքները կատարվում են ձեռքով:

Մնում և մեքենայացման յենթարկել աշխատատար պրո-
ցեսները, որինակ, հողի տարարտացումը, բամբակի, կար-

¹ «Правда» от 16 мая 1939 г.

տոֆիլի, ծխախոտի, խոտի բերքահավաքը, խորհանդեսներ, թյուկների և կոլտնտեսությունների ֆերմաների կենդանաբուծական աշխատատար պրոցեսները:

Այդ նշանակում է, վոր մեր արդյունաբերությունը յերբորդ հնգամյակում պետք է բավարար քանակով մեքենաներ տա գյուղատնտեսական բոլոր աշխատանքները հաջորդաբար և անխելիորեն կատարելու համար: Ըստվորում այդ մեքենաները պետք է համապատասխանեն ստախանովյան ագրոտեխնիկայի բարձր պահանջներին:

Արդյունաբերությունը պետք է ավելացնի տրակտորային շարքացանների, կուլտիվատորների, յերեսվարիչների, հյուսիսային կոմբայների, վուշ դզող, կարտոֆիլ հանող, կարտոֆիլ տնկող մեքենաների, տեխնիկական կուլտուրաների մշակող, հացահատիկ գտող և ուրիշ մեքենաների թողարկումը: Նա պետք է տանա նոր մեքենաներ: Որինակ, բույսանիչով կուլտիվատորներ, լայն առ ունեցող կուլտիվատորներ, սկալառակավոր յերեսվարիչներ, կոմբինացված շարքացաններ, բամբակահավաք մեքենաներ և այլն:

Համազումարը նույնպես հանձնարարեց ավելացնել այն մեքենաների և ապարատուրայի արտադրությունը, վորոնցով պիտի պայքար մղվի գյուղատնտեսական բույսերի վնասատուների և հիվանդությունների դեմ: Պետք է արտադրվի նաև ձիու կցորդ, առանձնապես տրանսպորտային ինվենտար:

Գյուղատնտեսական աշխատանքների կոմպլեքսային մեքենայացումն իրականացնելու համար հաստատված է մեկ ու կես հազար ՄՏԿ չինարարությունը պլան ինչպես ի հաշիվ նորերի, այնպես ել ի հաշիվ հին ՄՏԿ-ների ապառնջորացման: Առաջիկա հնգամյակում ՄՏԿ-ների մեջ պետք է ներդրվի ընդամենը 5 միլիարդ 200 միլիոն ուրլի: Տրակտորների, կոմբայների և գյուղատնտեսական այլ մեքենաների քանակը նշանակելիորեն կավելանա:

Ծրագրված է նաև տրակտորների, կոմբայների և գյուղատնտեսական այլ մեքենաների վերանորոգման բազան բնդլայնել:

Բայց կոմպլեքսային մեքենայացման խնդիրները միայն գյուղատնտեսությունից մեջ բոլոր տեսակի մեքենաների քա-

նակի ավելացումով չէ, վոր կլուծվեն: Հարկավոր է արմատապես լավացնել մեքենայական պարկի ուղտադործումը, ավելացնել աշխատանքի արտադրողականությունը:

«Правда»-յի 1939 թ. ապրիլի 11-ի համարում հրապարակված հաշիվներից յերեսում է, վոր շահագործումը լավացնելու միջոցով հեշտությունը կարելի յե գործող տրակտորների արտադրանքը բարձրացնել մեկ ու կես անգամ: Այդ նշանակում է տրակտորային աշխատանքների ծավալն ավելացնել 50 տոկոսով և դաշտային աշխատանքների ժամկետները կրճատել 30 կամ 40 տոկոսով: Այդպիսի բարելավումը հավասարապես և 3 միլիոն 500 հազար ձիու ուժի կարողությունը մոտավորապես 200 հազար նոր տրակտորների առումովման:

Դրա համար պահանջվում է լիկվիդացիայի յենթարկել տնտեսավար վերաբերմունքը գեպի մեքենաները և թույլ չտալ, վոր նրանք պարապուրդ տան:

«Մենք պետք է հասնենք այն բանին, —ասում է ընկեր Մոլոտովը, —վոր մեր բոլոր աշխատողները, փոքրից մինչև մեծը, միշտ հիշեն իրենց պատասխանատվությունը պետությունից և ժողովրդի հանդեպ, միշտ հիշեն իրենց պարտականությունը՝ պահպանելու ժողովրդական բարիքը և գեպի այն վերաբերվեն տնտեսորեն, ծախսերի մեջ խնայողություն պահպանելու և գործնականում խնայելու ժողովրդական կույսերը»¹:

Ահհրաժեշտ է խստությունը պահպանել մեքենաների շահագործման կանոնները. ժամանակին կատարել պլանային-նախագրողական վերանորոգումը, վնումը, սարքումը, յուղումը, մաշված մասերի փոխարինումը և այլն, լավացնել ձմեռային նորոգման վորակը: Մի խոսքով, պահանջվում է, վոր տրակտորների և գյուղատնտեսական այլ մեքենաների ուղտադործման կազմակերպումը լինի կուլտուրական:

Այդպիսի ուղտադործման որինակներ ցույց են տալիս ստախանովական-տրակտորիստներն ու կոմբայավարները,

¹ Մոլոտով, իՍՂՄ ժողովրդական տնտեսության զարգացման յերբորդ հնգամյա պլանը, էջ 59:

այն անձերը, վորոնք տիրապետել են տեխնիկային, ինչպես հաբին և մեքենան առել են իրենց ձեռքը:

1938 թվին Սորհրդային Միության մեջ անխլավոր մեկ տրակտորի միջին արտադրանքը հավասար էր 476 հեկտար պայմանական վարի, իսկ թրթուրավորին՝ 1 հազար 220 հեկտարի: Սակայն այդ արտադրանքը առանձին հանրապետությունները և ՄՏ կայանները գերազանցեցին: Ղրիմի ԱՍՍՀ մեջ, որինակ, յուրաքանչյուր անխլավոր տրակտորի արտադրանքը կազմում էր 693 հեկտար, իսկ թրթուրավորին՝ 1 հազար 726:

Թաթարական ԱՍՍՀ մեջ անխլավոր տրակտորը միջին հաշվով վարում էր 610 հեկտար, իսկ թրթուրավորը 1 հազար 596: Թաթարական ԱՍՍՀ Ակտանիչի ՄՏ կայանում մեկ անխլավոր տրակտորով վարել են միջին հաշվով 1 հազար 417 հեկտար: Վորոնեժի մարզի Ռոստոչանի ՄՏ կայանում մեկ անխլավոր տրակտորով վարել են 1 հազար 306 հեկտար, իսկ թրթուրավորով՝ 2 հազար 745 հեկտար: Ղրիմի ԱՍՍՀ Կրասնոարմեյսկայա ՄՏ կայանում անխլավոր մեկ տրակտորով հերկվել է 1 հազար 95 հեկտար, թրթուրավորով՝ 2 հազար 66: Ռյազանի մարզի Մոժարի ՄՏ կայանում՝ 3 հազար 784 հեկտար:

Առանձին տրակտորիստներ և բրիգադիրներ մեկ տրակտորով տալիս են ե՛լ ավելի բարձր ցուցանիշներ: Ռյազանի մարզի Մուրավյանսկայա ՄՏ կայանի բրիգադիր Պիրոտկովը թրթուրավոր տրակտորով վարել է 5 հազար 100 հեկտար: Ալտայի յերկրամասի Տալովսկայա ՄՏ կայանի բրիգադիր տրակտորիստուհի Բախուլինան թրթուրավոր տրակտորով հերկել է 5 հազար 200 հեկտար: Ռյազանի մարզի Մոժարսկայա ՄՏ կայանի բրիգադիր ընկ. Բորապովսկին հերկել է 5 հազար 700 հեկտար, վորը հավասար է Սորհրդային Միության մեջ հինգ թրթուրավոր տրակտորների միջին արտադրանքին:

Կոմբայնի միջին արտադրանքը Միության մեջ 1938 թ. սեզոնի ընթացքում կազմում էր 307 հեկտար: Միևնույն ժամանակ Պոլովոյեյի Գերմանացիների Հանրապետության մեջ յուրաքանչյուր կոմբայն բերքահավաքել է միջին հաշ-

վով 398 հեկտար: Կրասնոդարի յերկրամասի Ստալինսկայա ՄՏ կայանը մեկ կոմբայնի արտադրանքը հասցրել է 507 հեկտարի, Ստալինգրադի մարզի Նովո-Անենսկայա ՄՏ-ի մեկ կոմբայնը՝ 550-ական հեկտարի: Կարապանդայի մարզի Տրուդովայա ՄՏ-ի մեկ կոմբայնը բերքահավաքել է 762 հեկտար:

Առանձին կոմբայնավարներ տալիս են ե՛լ ավելի բարձր արտադրանք: Այսպես, որինակ, Կրասնոխոլմի ՄՏ-ից ընկ. Սվիրիդովը կցված «Ստալինեց» յերկու կոմբայնով բերք հավաքեց 3 հազար 675 հեկտար: Յեդրայր Ոսկինները (Չկալովի մարզ) կցված «Ստալինեց» յերկու կոմբայնով բերք հավաքեցին սեզոնի ընթացքում 5 հազար 238 հեկտար, ախինքն՝ ալեքան, վորքան միջին հաշվով այդ մարզում՝ 14 կոմբայն:

«Իսկ յեթե համեմատենք,—ասում է ընկեր Անդրեյեվը,—թե Ոսկինների յերկու կոմբայնի փոխարեն վորքան ձի և մարդ կպահանջվեր բերքահավաքի համար, ապա պարզվում է, վոր Ոսկինները յերկու կոմբայնով կատարած իրենց աշխատանքով փոխարինել են 1.637 մարդու, 373 ձիու, 25 հնձիչի, 25 կալսիչի, 25 քամհարի, 40 տեսակավորիչի, իսկ ձեռքով բերքահավաք կատարելու դեպքում, ինչպես այդ արվում էր առաջ, դրա համար կպահանջվեր 3.323 մարդ: Ա՛յ տեսնում եք, թե ինչպիսի հրաշքներ են զործում տեխնիկային տիրապետած մարդիկ»¹:

* *

Մեր յերկրի տարբեր մարզերի և ռայոնների առաջավոր կոլտնտեսությունների փորձը, վորոնք հասան հացահատիկի, բամբակի, վուշի, ճակնդեղի բարձր բերքերի, ինչպես նաև մեքենաների ողտագործման բարձր ցուցանիշների, ցույց է տալիս, վոր յերրորդ հնգամյակի առաջադրանքը հաջողությամբ կկատարվի:

«Մեր զյուլատնտեսություն հետագա փերեղի համար բազա յեն հանդիսանում:

¹ Անդրեյեվ, ձառ Համկ(ր)ի XVIII համագումարում, էջ 34:

առաջին՝ դյուղատնտեսության հետագա մեխանիզացիան, նրա կոմպլեքսայնությունը, տրակտորների անադաման ու լրիվ ապահովվածությունը տրակտորային-կցորդ ինվենտարով, տեխնիկական կուլտուրաների մեքենայացման դործի առաջնությունը:

Երկրորդ՝ ագրոտեխնիկական ձեռնարկումների կիրառման աշխատանքի ուժեղացումը և հատուկ հողատարությունը սերմացուի դործի բարելավման մասին:

Երրորդ՝ դյուղատնտեսության մեջ պարարտացման ճիշտ սխեմայի կիրառումը, հանրային պարարտանյութերի մատակարարման դործի բարձրացումը և առհասարակ դյուղատնտեսության փմիզացիայի զարգացումը:

Չորրորդ՝ անցումը ճիշտ ցանքաշրջանառություն, ուրեմն և հարկ յեղած կարգ ու կանոնի հաստատումը հողաշինարարական գործերում»¹:

Կենդանաբուծություն: Կենդանաբուծության դժով յերրորդ հնգամյակի պլանը նախատեսում է կենդանաբուծության պրոդուկցիայի աճման ե՛լ ավելի բարձր տեմպեր, քան հացահատիկային կուլտուրաների դժով:

Պլանով նախատեսված է ձիերի թիվն ավելացնել 35 տոկոսով, իսկ խոշոր յեղջյուրավոր անասուններին՝ 40 տոկոսով: Ե՛լ ավելի խոշոր աճ է նախատեսված խոզերի վերաբերմամբ: Խոզերի թիվը յերրորդ հնգամյակի ընթացքում պետք է ավելանա 100 տոկոսով: Այդ նշանակում է, Վոր 1942 թվին մենք պետք է յերկու անգամ ավելի խոզեր ունենանք, քան 1938 թվին: Վոչխարների և այծերի քանակը պետք է աճի 110 տոկոսով:

Կուսակցության XVIII համագումարը հատուկ ուշադրություն դարձրեց կուլտնտեսային ապրանքային ֆերմաների զարգացման և ամրապնդման վրա: Առ 1-ն հունվարի 1939 թ. ֆերմաների թիվը 406 հաղար 300 էր: 1933—1938 թվականների ընթացքում ֆերմաների խոշոր յեղջյուրավոր անասունների թիվն ավելացավ 79 տոկոսով, իսկ վոչխար-

¹ Մոլոտով, ԽՍՀՄ Ժողովրդական տնտեսության զարգացման յերրորդ հնգամյա պլանը, էջ 43—44:

ներինը, այծերինը և խոզերինը՝ 168 տոկոսով: Խոշոր աշխատանք և տարված անասունների ցեղը աղնվացնելու ուղղությամբ: Մտալինյան յերրորդ հնգամյակում կուլտնտեսային ապրանքային ֆերմաների գլխավոր խնդիրն է՝ բարձրացնել անասնապահության պրոդուկտիվությունը: Այդ խնդիրն անհրաժեշտ է կատարել անասունների ցեղի հետագա աղնվացման, ցեղական դործը և անասունների խնամքը բարելավելու միջոցով: Կերի բաղան ընդլայնելու համար նախատեսված է յերրորդ հնգամյակի վերջին կերի կուլտուրաների ցանքերի տարածությունը 10 միլիոն 600 հազ. հեկտարից հասցնել 23 միլիոն 600 հաղարի: Միաժամանակ անհրաժեշտ է մարդադեպքները և արոտավայրերը լավացնելու ուղղությամբ աշխատանք տանել:

Ուրհանտեսություններում անասունների թիվն ավելացնելու վրա ծրագրվում է յերրորդ հնգամյակում ծախսել 2 միլիարդ 500 միլիոն ուրբլի: Վորոչված է «խորհուրդ տնտեսություններում ծախսել կենդանաբուծական շենքերի կառուցումն այնպիսի չափերով, Վոր լիովին ապահովվի անասունների պահումը»¹:

Մեր յերկրում հաջողությամբ լուծված է հացահատիկային պրոբլեմը: «Յերրորդ հնգամյակում ԽՍՀՄ պետք է վերջնականապես լուծի նաև կենդանաբուծական պրոբլեմը»²:

Մեր կուլտնտեսությունները և խորհուրդ տնտեսություններն ահագին հնարավորություններ ունեն կենդանաբուծական դործը բարձրացնելու համար: Միայն հարկավոր է վերջ տալ կուլտնտեսություններում հասարակական կենդանաբուծության զարգացման թերաղնահատմանը: Ընկեր Խրուչչեվը ՀամԿ(բ)Կ XVIII համագումարում հաղորդեց, Վոր Ռեդրախյում կուլտնտեսությունների 66 տոկոսը միայն ունեն խոշոր յեղջյուրավոր անասունների ֆերմաներ, կուլտնտեսությունների 45 տոկոսն ունեն վոչխարաբուծական ֆերմաներ և 12 տոկոսը՝ խառն ֆերմաներ:

¹ ՀամԿ(բ)Կ XVIII համագումարի բանաձևերը, էջ 16:

² Մոլոտով, ԽՍՀՄ Ժողովրդական տնտեսության զարգացման յերրորդ հնգամյա պլանը, էջ 44:

Ուղղեկական ԽՍՀ կոլտնտեսությունների 35 տոկոսը և Տաջիկական ԽՍՀ 62 տոկոսը Ֆերմաներ չունեն:

Դրանից յերևում է, վոր դեռևս չատ ու չատ կոլտնտեսություններ խոշոր յեղջյուրավոր անասունների, խոզաբուծական և վոչխարաբուծական Ֆերմաներ չունեն: Ըստվում Ֆերմաների մեծ մասում անասունները քիչ են՝ ընդամենը 5—10 կով:

Կոլտնտեսային պտղաբեր հողերը, վորոնք կարող են հսկայական քանակությամբ լավ կեր տալ, չափազանց անբախարար են ոգտադործվում: Կերի բաղան աշխատանքի բարձիթողի արված տեղամաս է: Կենդանաբուծությունը զարգացման համար հասարակական տնտեսության մեջ ունեցած հսկայական հնարավորությունները չատ կոլտնտեսություններում չեն ոգտադործվում:

«Կոլտնտեսություններում հանրային անասնաբուծությունը զարգացնելու ձեռնարկումների մասին» ԽՍՀՄ Ժողովրդական Կոմիտեների Խորհրդի և ՀամԿ(բ)Կ Կենտրոնական Կոմիտեյի վորոշումը, վորը բղխում է կուսակցության XVIII համագումարի պատմական վորոշումներից, մորիլիդացիայի յե յենթարկում մեր բոլոր աշխատողներին, կուսակցական և անկուսակցական բոլջեիկներին՝ կոլտնտեսային անասնաբուծության հետազա ընդլայնման և ամրապնդման համար, կուսակցական համագումարի կողմից դրված խնդիրը՝ յերրորդ հնդամյակում անասնաբուծության պրոբլեմը վերջնականորեն լուծելու համար:

Այդ վորոշումը բացահայտում է անասնաբուծության թերությունները և այն պատճառները, վորոնք կասեցնում են նրա զարգացումը: Այդպիսին է դոյություն ունեցող այն կարգը, վորով կոլտնտեսությունները պետությունը պարտադիր կերպով միա են մատակարարում ըստ անասունների այն թվի, վոր կա տվյալ կոլտնտեսության Ֆերմայում: Դուրս եր դալիս, վոր առաջավոր կոլտնտեսությունները, վորոնք տնտեսավարորեն հոգ եյին տանում իրենց Ֆերմաների զարգացման մասին և անասունների աճ եյին ստանում, զրվում եյին անձեռնտու վիճակի մեջ, իսկ հետամնաց կոլտնտեսությունները՝ ընդհակառակը, արտոնյալ դրության մեջ:

Մասնիկի ման այդպիսի սխտեմը վոչնչացնում եր հանրային անասնաբուծությունը զարգացնելու շահագրգռվածությունը: Այժմ հասունացավ այդ սխտեմը լիկվիդացիայի յենթարկելու անհրաժեշտությունը և դա վիտարինելու «մասնիկումների նոր սխտեմով, վորը մասնիկի ման հավիլ հալիլը վոչ թե ըստ անասունների այն ղլխաքանակի, վոր ունեն կոլտնտեսությունները, այլ ըստ հողի այն չափերի, վոր դառնում է կոլտնտեսությունների ոգտադործման տալ: Այսպիսի սխտեմը ձեռնտու դրություն կստեղծեր լավ Ֆերմաներ ունեցող և Ֆերմաներում անասունի ղլխաքանակը տարեցտարի ալելացնող առաջավոր կոլտնտեսությունների համար, վոչ ձեռնտու դրության մեջ կղներ հետամնաց կոլտնտեսություններին, վորոնք չունեն լավ Ֆերմաներ և հոգ չեն տանում անասունի ղլխաքանակն ալելացնելու մասին, և հետամնաց կոլտնտեսություններին կստիպեր ունենալ լավ Ֆերմաներ, տարեցտարի ալելացնել հանրային հոտի վըլխաքանակը և, այդպիսով, առաջավոր կոլտնտեսություններ դառնալ»¹:

Վորոշումը կոնկրետ ուղիներ նշեց ուրիշ թերություններ ել (կերի բաղայի՝ անկադմակերպվածությունը, խոտի բերքահավաքի մեքենայացման ղղալի հետ մնալը և այն) լիկվիդացիայի յենթարկելու համար, թերություններ, վորոնք արղելակում եյին կոլտնտեսություններում հանրային անասնաբուծության զարգացմանը: Կոլտնտեսային Ֆերմաների համար անասունների ղլխաքանակի պարտադիր մինիմումը սահմանվում է նայած ույոնին և կոլտնտեսության մեջ յեղած հողերի քանակին: Վորքան կոլտնտեսությունը շատ հոգ ունի, այնքան նա հանրային անասնաբուծությունը հաջող զարգացնելու համար շատ հնարավորություններ ունի և այնքան ել ալելի խոշոր պիտի լինի կոլտնտեսության Ֆերման:

«Ցանկալի է նդատակահարմար համարելով, —ասվում է ԽՍՀՄ Ժողկոմխորհի և Համ Կ(բ)Կ Կենտկոմի վորոշման մեջ, —յուրաքանչյուր կոլտնտեսության մեջ անասնաբու-

¹ О мероприятиях по развитию общественного животноводства в колхозах, стр. 6.

ծական յերեք Ֆերմա ունենալը՝ մեկը՝ խոշոր յեղջյուրա-
վոր անասունների, մյուսը՝ վոչխարաբուծական և յերրոր-
դը՝ խոզաբուծական, սահմանել, վոր յուրաքանչյուր կոլ-
տնտեսություն պարտավոր և ունենալ առնվազն դոնե
անասնաբուծական յերկու Ֆերմա, դրանցից մեկը՝ խոշոր
յեղջյուրավոր անասունների Ֆերմա և մյուսը՝ վոչխարա-
բուծական կամ խոզաբուծական Ֆերմա»:

Կուսակցութեան և կառավարութեան այդ վորոշումը
քաղաքական և տնտեսական հսկայական նշանակություն
ունի: Դա կոգնի հանրային տնտեսութեան հետագա ծաղի-
մանը և կոլտնտեսականների ունեւորութեան եւլ ավելի բար-
ձրացմանը: Դրա իրականացումն էլ ավելի կամրապնդի
կոլտնտեսային կարգը և առաջ կմղի հազարավոր նոր Ֆեր-
մաների ստեղծումը, արդեն գոյութիւն ունեցող հին Ֆեր-
մաների զարգացումը և ամրապնդումը:

Անասնաբուծութեան գործն, ինչպես ասում եր ընկեր
Ստալինը Համ Կ(բ)ի XVII համագումարում, իրենց ձեռքը
պետք է առնեն բոլշևիկների ամբողջ կուսակցութիւնը, մեր
բոլոր աշխատողները՝ կուսակցական և անկուսակցական:
Դա նշանակում է, թե անասնաբուծութեան պրոբլեմը գյու-
ղատնտեսութեան առաջնահերթ պրոբլեմն է:

Կուսակցութեան XVIII համագումարում ընկեր Ստալինն
իր պատմական ղեկուցման մեջ հանրադրումներ տվեց
անասնաբուծութեան զարգացման հսկայական հաջողու-
թիւններին, կոչ անելով կուսակցութիւնը և ամբողջ ժո-
ղովրդին՝ եւլ ավելի հազտատակամորեն, բոլշևիկներն զար-
գացնելու անասնաբուծութիւնը:

Խնդիրն այն է, վոր կոնկրետ կերպով զբաղվենք կոլտն-
տեսային անասնաբուծութեան զարգացման հարցերով և
մասնավորապես կերի բազայի կազմակերպման հարցով, վո-
րը հանրային անասնաբուծութեան համար մղվող պայքա-
րում հիմնական լծակն է հանդիսանում: «Պետք է բոլոր
կոլտնտեսականներին և առանձնապես անասունը խնամող
կոլտնտեսականներին շահադրդուել կոլտնտեսային հոտի
զարգացման, կոլտնտեսային հոտն ավելացնելու, այն պահ-
պանելու, նրա պրոդուկտիվութիւնը բարձրացնելու մեջ»
(Անդրեյեվ):

Արդեն վորոշումը հրապարակելուց հետո առաջին որե-
րը ցույց տվին, վոր կոլտնտեսութիւններում հանրային
անասնաբուծութիւնը զարգացնելու ուղղութեամբ կուսակ-
ցութեան և խորհրդային կառավարութեան միջոցառումները
միլիոնավոր գյուղացիութիւնն ընդունեց վորպես կոլտն-
տեսականների, կոլտնտեսութիւնների հետագա ծաղկման
վերաբերյալ ստալինյան հոգատարութեան նոր արտահայ-
տութիւն: Այդ վառ կերպով ցույց տվեց ուկրաինական
ԽՍՀ անասնաբուծութեան աշխատողների խորհրդակցու-
թիւնը, վոր կայացավ ընթացիկ տարվա հուլիս ամսին
Կիևում: Այդ խորհրդակցութիւնը լսեց Ուկր. Կոմ. (բ) Կ.
Կենտկոմի քարտուղար ընկ. Խրուշչևի ղեկուցումը՝ «Խո-
շիկորեն կատարենք կոլտնտեսութիւնների մեջ հանրային
անասնապահութիւնը զարգացնելու մասին կուսակցու-
թեան և կառավարութեան վորոշումը», քննարկեց անասնա-
բուծութիւնը զարգացնելու կոնկրետ միջոցառումները:
Խորհրդակցութիւնը ԽՍՀՄ կոլտնտեսային անասնաբուծու-
թեան բոլոր աշխատողներին ուղղված մի դիմում ընդու-
նեց: Այդ դիմումի մեջ արտահայտված է կոլտնտեսային
գյուղացիութեան անսասան վճռականութիւնը՝ բոլշևիկո-
րեն զարգացնել անասնաբուծութիւնը կոլտնտեսութիւննե-
րում:

«Հանրային անասնաբուծութեան զարգացման ստալի-
նյան որենքը, — ասվում է այդ դիմումի մեջ, — դա՛ ստալի-
նյան հոգատարութիւնն է մեր ժողովրդի մասին, նրա բա-
րեկեցութեան մասին, նրա նյութական-կուլտուրական մա-
կարդակի բարձրացման մասին»:

«Правда» թերթի հուլիսի 22-ի համարում հետաքրքի-
րինական երբեմն, թե ինչպես շատ կոլտնտեսու-
թիւններ արդեն ձեռնամուխ են լինում կոլտնտեսային
անասնաբուծութիւնը զարգացնելու կոնկրետ միջոցառում-
ների կատարմանը, պայքարում են ձմեռն անասուններին
կերով և տաք, լավ չենքերով ապահովելու համար: Կոլ-
տնտեսութիւններում նոր Ֆերմաներ են կազմակերպվում:
Որինակ, Ղրիմի ԱՍՍՀ «Մայֆելդ» արտելի կոլտնտեսա-
կանների ընդհանուր ժողովը մանրագին քննարկեց կու-

սակցութեան և Կառավարութեան վերոշուած և միջոցառումներ նշեց իրենց կողմնակցութեան մեջ հանրային անասնաբուծութեանը զարգացնելու համար: Կոլտնտեսականները վերոնշեցին 1939 թվին կազմակերպել «նոր կաթնա-ապրանքային ֆերմա 150—200 խոշոր յեղջուրավոր գլուխ անասունով»: Որջոնիկիճեյի յերկրամասի Լիբկնեխտի շրջանի «Բալտիյսկի Ֆլեթ» կոլտնտեսութեան մեջ, վերոնշեցին հինգ ու կես հազար վոչխար, կազմակերպում է ելի մեկ հատուկ ցեղական վոչխարաբուծական ֆերմա: Այդ նպատակի համար գնվում են հազարավոր աղնվացեղ վոչխարներ:

Ձեռնամուկ լինելով հանրային արտելային անասնաբուծութեանը բարձրացնելու մասին կուսակցութեան և կառավարութեան վերոշման իրականացմանը, կոլտնտեսութեանները հաշվառում են իրենց ռեսուրսները, պարզում են հնարավորութիւնները, կարգ են սահմանում արտաւայրելում և մարդագետիններում, նշում են կոնկրետ միջոցառումներ կոլտնտեսային հոտի գլխաւորական ավելացնելու ուղղութեամբ:

Թե ինչ հնարավորութիւններ ունենք մենք անասունի գլխաւորական ավելացնելու և կենդանաբուծութեան պրոդուկտիվութեանը բարձրացնելու համար, ցույց են տալիս անասնաբուծութեան ստախանովականները, առաջավոր ուսյոնները, խորհանտեսութեանները և կոլտնտեսային քաւրանքային ֆերմաները:

Այսպէս, որինակ, Մոսկւայի մարզի Լուխովիցկու շրջանը, վորը հայտնի յէ յերկրին վորպէս յերեքհաւարական-կթվորուհիների հայրենիք, ներկայացւած է Համամիութենական Գյուղատնտեսական Յուցահանդեսում: 1935 թվին այդ ուսյոնում միայն յերկու յերեքհաւարական-կթվորուհի կար, իսկ 1938 թվին՝ արդէն 178: 43 կթվորուհիներ յուրաքանչյուր հանրային կովից կթեցին ավելի քան 4 հաւար լիտր կաթ:

Յուցահանդեսում ներկայացւած է նաև Լուխովիցկու շրջանի «Կրասնայա զարյա» կոլտնտեսութեանը: Նրամեջ աշխատում է կրկնակի շքանշանակիր կթվորուհի, ՌԽՖՍ Գերագույն խորհրդի դեպուտատ Յե. Դ. Նարտովան: Կոլտն-

տեսային ֆերմայի անասունների թիւը հինգ տարւա ընթացքում ավելացաւ 222-ից մինչև 467 գլուխ: Մեկ խարային կովից ստացած կաթը 1 հաւար 275-ից բարձրացաւ մինչև 4 հաւար 199 լիտրի: Ֆերմայի յեկամուտներն այդ ժամանակամիջոցում ավելացան տասնհինգ անգամ:

Համամիութենական Գյուղատնտեսական Յուցահանդեսին մասնակցելու իրավունքի համար դիմում ստացվեց 23 հաւար 911 կոլտնտեսային ֆերմաներից: Իսկ այդ իրավունքն ստանալու համար հարկավոր էր, ինչպէս հայտնի յէ, հասնել կաթի բարձր կթի, մեծ աճի և մատղաշի պահպանման, ապրանքային պրոդուկցիայի խոշոր յելունքի:

* * *

Յերրորդ հնգամյա պլանի մեջ պետական ներդրումներ են նախատեսւած իսիգացիայի և մելիորացիայի համար 1 միլիարդ 300 միլիոն ռուբլի գումարով: Վերոշւած է «ավարտել խոշոր իսիգացիոն և ցամաքիչ շինարարութեան սկսած բոլոր աշխատանքները՝ Վախշ, Կոլխիդա, Նեվին-նովիսկի շրանցքը, Մուրհարի ուղիս: Սկսել վոռողման սխտեմի կառուցումը Ջաւլուխէյում: Ամրապնդել արտադրական-տեխնիկական բաղան չորային շրջանների գյուղատնտեսութեան մեջ»¹:

Վոռողումը խոշոր ժողովրդատնտեսական նշանակութեան ունի Միջին Ասիայի հանրապետութեանների և ԽՍՀՄ չորային այլ ուսյոնների համար: Ստալինյան յերկու հնգամյակների ընթացքում այդ գործի մեջ ներդրւած է մոտ յերկու միլիարդ ռուբլի, մինչդեռ ցարական կառավարութեանը հեղափոխութեանից առաջ մերկին 23 տարւում վոռողման աշխատանքների վրա ծախսել էր միայն 50 միլիոն ռուբլի:

Տաջիկական ԽՍՀ մեջ Վախշի հովիտի վոռողման սխտեմի շինարարութեան ավարտումը յերկրին 72 հաւար հեկտար պտղաբեր վոռողի տարածութեան կտա: Վախշի հովտում շինարարութեան վրա արդէն ծախսւած է 136 միլիոն ռուբլի և ստացւած է 49 հաւար հեկտար վոռողվող տարածու-

¹ ՀամԿ(Բ) XVIII համագումարի բանաձեւերը, էջ 46:

թյուն: Յերբեմնի ամայի անապատը բուլչեիկներին կամքով վերածվեց բարձրորակ բամբակի արտադրության ամենահարուստ ռայոնի: Աճեցին նոր քաղաքներ, խորհրդատեսություններ և կուլտեսություններ:

Յերբորդ Հնդամյակում պետք է ավարտվի թուրքմենական խՍՀ մեջ Մուքիաբի ռազիսի շինարարությունը: Մուրհաբ գետի ավազանի վոուդելի տարածությունը 90 հազար հեկտար է, վորից բամբակ է ցանվում 50 հազարը: Ռայց ջրի պակասության, ջրամբարների անբավարար տարողության հետևանքով տարածության մի մասն անմշակ երմնում, բամբակը փչանում էր: Մուրհաբ գետի վրա Տաշ-Կիպրինսկի ջրամբարի կառուցումը ջրով լիովին կապահովի այժմ մշակվող հողերը և հնարավորություն կտա բարձր բերք ստանալ: Բացի դրանից, հերկի տարածությունը կավելանա 10 հազար հեկտար նոր վոուդելի հողերով: Տաշ-Կիպրինսկի ջրամբարը ստեղծվում է Մուրհաբ գետի վրա մեկ ու կես կիլոմետր յերկարությամբ և 22 մետր բարձրությամբ պատնեշ շինելով: Ջրամբարի տարողությունն է՝ 166 միլիոն խորանարդ մետր ջուր:

Նեվիհնամիսկի ջրանցքի շինարարությունը, վորը Կուբան գետը միացնում է տափաստանային սակավաջուր Յեդորլիկ գետի հետ, կապահովի տեղական գյուղատնտեսությունը ջրով: Ռայոնի բերրի հողերը, անասնաբուծությունը, արդյունաբերությունը և բնակչությունը տառապում էին ջրի պակասությունից: Ոմելու ջուրը ստիպված էին բերել Կուբան գետից՝ 20—25 կիլոմետր հեռավորությամբ: Ջրանցքի առաջին հերթի մեջ մտնում է Կուբան գետի վրա յերկաթ-բետոնե պատնեշը և Նեվիհնամիսկի ջրանցքը 19 կիլոմետր յերկարությամբ կառուցելը, վորից 6,5 կիլոմետրը տոննել է: Ջրանցքի թողունակությունը մի վայրկյանում 75—80 խորանարդ մետր ջուր է: Առաջին հերթի աշխատանքների ծավալը կազմում է 7 միլիոն խորանարդ մետր հողային աշխատանք և 260 հազար խորանարդ մետր յերկաթ-բետոնային աշխատանք: Յերկրորդ հերթի շինարարության մեջ մտնում է Սենգիլեյեյան ջրամբարի կառուցումը, վորի տարողությունն է 700 միլիոն խորանարդ մետր ջուր:

Ջրանցքի շինարարությունը թույլ կտա ռայոնում մինչև յերկու ու կես միլիոն հեկտար հող ջրարբի դարձնել, վոուդել մինչև 100 հազար հեկտար կուլտեսային հող, ապահովել եփան ելեկտրոներդիայի ստացումը և բնդհանրապես աշխուժացնել ռայոնը, դա դարձնել մեր յերկրի տափաստանային ամենահարուստ անկյուններից մեկը:

Վրաստանի բերրի հողերի հսկայական տարածությունները Ռիոն գետի ավազանում ճահճացած են և տրոպիկական մալարիայի ոջախ են դարձել: Ներկայումս արդեն ցամաքեցված է մոտ 16 հազար հեկտար կոլխիդական ճահճ: Հնդամյակի վերջին Կոլխիդայի կառուցողները պետք է Վրաստանի աշխատավորներին տան մոտ 50 հազար հեկտար ցամաքեցրած հող: Դա կողտադործվի թանգարթեք յենթաարևադարձային կուլտուրաներ զարգացնելու համար: Այդ կուլտուրաների լայն զարգացումով մեր յերկիրը կապահովվի սեփական լիմոններով, նարինջներով, մանգարիններով և այլն:

Ճահճացած, յերբեմնի ամայի և վայրենի վիթխարի ռայոնը վերածվում է կուլտուրական, ամենահարուստ թանգարթեք բույսերի փարթամ տնկարանի, որորտնի, ծաղկող պարտեզի: Վոնչանում է մալարիայի ոջախը, բնակչությունը հիանալի պայմաններ է ստանում տնտեսական և կուլտուրական հետագա ել ալելի արագ զարգացման համար:

Չավոլժյոյում ներկայումս կառուցվում և 1941 թվի դարնանը պետք է ավարտվի Կուսուլուկսկի իռիգացիոն սիստեմի առաջին հերթը՝ 6 հազար հեկտար տարածությամբ և Ենդելսի իռիգացիոն սիստեմը՝ 8 հազար հեկտար տարածությամբ: Այդ կառույցները նախկինում իրականացվածների հետ մեկտեղ փորձնական կհանդիսանան Չավոլժյոյում առաջիկա ընդարձակ վոուդման համար:

Կուլբիչկվի մարզում սկսված է աշխարհում ամենախոշոր կառուցման-Կուլբիչկյան հիդրոհանգույցի շինարարությունը: Կառուցվում են յերկու ելեկտրակայաններ 3,4 միլիոն կիլովատ հզորությամբ: «Այս հիդրոկայանները, — ասում էր ընկեր Մոլոտովը կուսակցության XVIII համագումարում, — կուծեն Չավոլժյոյի չորային հողերի վոուդ-

ման և այդ հոգերում կայուն, բարձր բերքի ասրահովման պրոբլեմը, ինչպես նաև կրթարժանքներն Վոլոդայով և Կամարով կատարվող նախադնացություն զործը»:

Զավոլժյեյում կլոուզվի մոտ 5 միլիոն հեկտար հող: Առաջին հերթի պլանով պիտի վոուզվի մոտ մեկ միլիոն և յերկրորդ հերթի պլանով՝ մոտ 4 միլիոն հեկտար: Վոուզման հետևանքով ցորենի բերքատվությունը կբարձրանա 6—7 անգամ, խոշոր յեղջուրավոր անասունների զվառանակը կավելանա 3—5 անգամ, խոզերինը՝ 12—15 անգամ, վոլխարներինը՝ 8—10 անգամ: Կընդարձակվի շաքարի ճակնդեղի, բամբակի, կանեփի ցանքերի տարածությունը:

Զավոլժյեյի վոուզման ծրագրի կատարումը կապահովի բարձր և կայուն բերքի ստացումը, անկախ յեղանակի պայմաններից:

Նոր կապիտալ շինարարության մեջ բացի պետական ներդրումներից նախատեսված են հենց կոլտնտեսությունների իրենց հսկայական ներդրումները:

Կոլտնտեսությունները կկառուցեն կոլտնտեսային հասարակական շենքեր, կվոուզեն և կցամաքեցնեն հողերը, ձեռք կբերեն տնտեսությունը պակասող մեքենաները և այլն:

Կոլտնտեսային մասայաները վոզեւորված են մեր յերկրում սոցիալիզմի ունեցած հաջողություններով, շինարարական վիթխարի աշխատանք են կատարում: Ուղղեկատունում և մյուս հանրապետություններում ծախարվել և վոուզման սխտեմ կառուցելու համաժողովրդակաւն հիւանալի շարժումը: —Միայն այս դարնանը Ուղղեկատանի կոլտնտեսությունները շինել են իռիզացիոն 46 կառուցումներ: Համ. Կ(բ)Կ XVIII համադումարի անվան Լյադանսկի ջրանցքը 32 կիլոմետր յերկարությամբ, վորի հողային աշխատանքների ծախարը 293 հադար 377 խորանարդ մետր և կազմում, 14 հադար կոլտնտեսականներ կառուցեցին 17 որում, թեեւ պլանով նախատեսված եր այդ ջրանցքը կառուցել յերկու տարում:

Նույնպիսի հաջողությամբ Ֆերդանի կոլտնտեսականները Կիրովի ջրանում կառուցեցին Ստալինյան Ֆերրորդ հընգամյակի անվան ջրանցքը 18 կիլոմետր յերկարությամբ:

Բուխարայի մարզում կառուցված և «Ձանդաղի» ջրանց-

քը 19 կիլոմետր յերկարությամբ և Կարակալպակիայի ԱՄՍՀ մեջ՝ «Մայ-Յար» ջրանցքը՝ 25 կիլոմետր յերկարությամբ: Ծայր աստիճան կարճ ժամկետում Տաշքենդի մարզի Որջոնիկիճեյի ջրանի կոլտնտեսականները կառուցեցին մի ջրանցք 35 կիլոմետր յերկարությամբ: Պետության բաց թողած 250 հադար ուրբուռ փոխարեն ծախարեց միայն 30 հադար:

Ֆերդանայի հովտի կոլտնտեսականները, ունենալով մյուս մարդերի փորձը, ձեռնամուխ յեղան իռիզացիոն հոյակապ կառույց շինելուն: Բացի դրանից, այնտեղ կկառուցվեն յերկաթուղային 6 կամուրջներ, խճուղային ճանապարհների մեքանի կամուրջներ. հողային աշխատանքների ծախարը հասնում և 15 միլիոն խորանարդ մետրի: 1939 թվականի ոգոստոսին Ֆերդանայի 265 կիլոմետր յերկարություն ունեցող մեծ ջրանցքի շինարարության վրա աշխատանքի դուրս յեկան 160 հադար կոլտնտեսականներ, վորպեսզի 30—40 որում հողային աշխատանքը կատարեն: 1940 թվի գարնանը ջրանցքը կգործարկվի:

Սրանք են դյուդատնտեսության դժով յերրորդ հընգամյակի առաջադրանքները:

Ֆերրորդ հնգամյակի կատարումը վիթխարի առաջադիմական քայլ կլինի մեր պետության հզորության հետադա, եւ ավելի արագ աճման, մեր ժողովրդի բարեկեցության և կուլտուրայի աճման համար նյութական բաղա ստեղծելու դործում:

Գործադուրկներ մեղ մոտ չկան: Աղքատությունը դյուդում վերացված և: «Այժմ խնդիրն այն և, վոր ստեղծենք աշխատավորների այնպիսի բարեկեցություն և կուլտուրականության բարձրացում, վորոնք համապատասխանում են խորհրդային ժողովրդի աճած պահանջներին, վորոնք անհասանլի յեն կապիտալիզմի ամենահարուստ յերկրների համար և նշանակում են սոցիալիզմի ուժերի իսկական ծաղկման, նոր, սոցիալիստական կուլտուրայի ծաղկման սկիզբ»¹:

¹ ՀամԿ(բ)Կ XVIII համադումարի բանաձևերը, էջ 48:

4. ԻՆՉ Ե ՊԱՀԱՆՁՎՈՒՄ ՅԵՐՐՈՐԴ ՀՆԴԱՄՅԱ ՊԱՆԻ
ԱՌԱՋԱՆԻՐԱԾ ԽՆԴԻՐՆԵՐԸ ՀԱՅՈՂ ԼՈՒԾԵԼՈՒ ՀԱՄԱՐ

Համաժողովենական կոմունիստական (բոլշևիկներ) կուսակցության XVIII համագումարն ընկեր Մոլոտովի ղեկուցման առթիվ ընդունած բանաձևում վերոհեջ այն խնդիրները, վոր անհրաժեշտ է լուծել, վորպեսզի հանրապետության իրադրությունները դյուրացնեն ժողովրդական ասպարեզում յերրորդ հնգամյա պլանի առաջադրանքները:

«Կոլտնտեսային շինարարության մեջ,—ասվում է համագումարի բանաձևի մեջ,—խնդիրները հետևյալներն են՝ դյուրացնել արտելի կազմակերպական-տնտեսական հետադա ամեն կերպ ամրապնդումը, կոլտնտեսության հանրային սեփականության դարգացումն ու ամրապնդումը, կոլտնտեսային անասնաբուծական ֆերմաների, հանրային կառուցումների, հանրային ապահովագրական ֆոնդերի և կոլտնտեսային սեփականության մյուս ձևերի զարգացումը, վոր դյուրացնեն կոլտնտեսության և կոլտնտեսային դյուրացնելության կյանքի նյութական կուլտուրական մակարդակի հետադա վերելքի հիմքն է հանդիսանում»:

Յեւելով դրանից, համագումարը պահանջեց ուժեղացնել պայքարը դյուրացնելու արտելի կանոնադրության խախտումների դեմ: Թույլ չտալ տնամերձ տնտեսության, տնամերձ հողամասերի և առանձին կոլտնտեսականների անասունների քանակի ապրիմի ալեկացում, վորովհետև դա տանում է «դեպի կոլտնտեսության շահերի խախտումը, խանգարում է կոլտնտեսային կարգապահության ամրապնդմանը»¹:

Համագումարը նույնպէս մատնանչեց կոլտնտեսականների ամբողջ մասայի մեջ դատարարական աշխատանքի ուժեղացման, աշխատանքի արտադրողականության բարձրացման, լավագույն աշխատողների խրախուսման և կոլտնտեսություններում ողակներ կազմակերպմանը լայնորեն անցնելու անհրաժեշտությունը:

Կուսակցության XVIII համագումարում ընկեր Ստալինի

¹ ՀամԿ(բ) XVIII համագումարի բանաձևերը, էջ 52:

ղեկուցման մեջ, ընկեր Մոլոտովի ղեկուցման առթիվ համագումարի ընդունած բանաձևի մեջ կոլտնտեսություններին խնդրվել է տարեկան մեկ ու կես միլիոն յերրորդ կոլտնտեսականներ բաց թողնել արդյունաբերության մեջ աշխատելու համար: Այդ պահանջում է արդյունաբերության հետադա զարգացման և յերկրում ապրանքների քանակն ալեկացնելու նկատառումով: Այդ պահանջում են նաև կոլտնտեսությունների շահերը, կոլտնտեսությունների մեջ կարգապահությունն ամրապնդելու, աշխատանքի արտադրողականությունը բարձրացնելու, կոլտնտեսությունների և կոլտնտեսականների յեկամաբերությունն ալեկացնելու նկատառումները: Առաջին հերթին պետք է ուղարկվեն այն կոլտնտեսականները, «ովքեր կոլտնտեսության աշխատանքի մեջ քիչ են ողտագործվում, ունեն քիչ աշխուր և այդ պատճառով ծանրացած են կոլտնտեսության վրա»¹:

Համագումարից հետո շուտով տեղի ունեցավ համագումարում ընտրած ՀամԿ(բ) Կենտրոնական Կոմիտեի հերթական պլենումը: Վերջինս հալանություն տվեց «Կոլտնտեսությունների հանրային հողերը չալելուց պահպանելու միջոցառումների մասին» ՀամԿ(բ) Կենտկոմի և ԽՍՀ Միության Ժողկոմխորհի վորոշման նախագծին:

Համ Կ(բ) Կենտկոմի և ԽՍՀ Մ Ժողկոմխորհի այդ վորոշումը սոցիալիստական ամբողջ շինարարության համար քաղաքական և տնտեսական վերիտարի նշանակություն ունի: Դա զարգացնում է կուսակցության XVIII համագումարի պատմական այն վորոշումները, վորոնք վերաբերում են կոլտնտեսային կարգի ամրապնդման համար միմիտ պայքարին և վորոնք կոլտնտեսությունները կոնկրետ, բոլշևիկներն ղեկավարելու նմուշ, առաջ նայելու, մարքսիստական-լենինյան կարողության վառ օրինակ են հանդիսանում: Բոլշևիկյան ղեկավարության արվեստը մեզ անդադար ուսուցանում է ընկեր Ստալինը: «Նստել ղեկի մոտ,—ասում է նա,—և նայել վոչինչ չտեսնելու համար, մինչև վոր հանգամանքները մեզ չզցեն վորեւե դժբախտության մեջ,—այդ դեռ չի

¹ ՀամԿ(բ) XVIII համագումարի բանաձևերը, էջ 53:

նշանակում ղեկավարել: Ղեկավարելու համար հարկավոր ե նախատեսել¹:

Համ Կ(բ)Կ Կենտրոնական Կոմիտեն և ԽՍՀ Միության Ժողովուրդի Բացահայտելի կուսակցության քաղաքականության աշխատանքները, վոր տեղի յեն ունենում կուտակողական հողագործման մեջ և նշեցին հայտարարված աղավաղումներն ամենաարագ կերպով վերացնելու ուղիները:

Կուսակցության քաղաքականության աշխատանքները կայանում ելին այն բանում, վոր ապրիլին կերպով ավելացվում ելին այն տնամերձ հողի՝ գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրությամբ ռազմական նորմաները, վոր կարող ե գտնվել կուտակողական տնտեսության անհատական ոգտագործման տակ: Տնամերձ հողամասերը ընդարձակվում ելին ի հաշիվ կուտակողական հանրային հողերի չռաջման և հախչողական:

Հողերի ավելացումները կատարվում ելին ընտանիքների ամեն տեսակի կեղծ բաժանումների անվան տակ, կամ ել ուղղակի խաբելով: Այսպիսով, խաբեյական միջոցներով ավելացվում եր այն հողի քանակը, վոր գտնվում եր կուտակողական տնտեսության անհատական ոգտագործման տակ: Դեռ ավելին, կուտակողականներին տնամերձ հողամասեր ելին տրվում կուտակողական դաշտային հանրային հողերի հաշիվին:

Այսպես, որինակ, Մոսկվայի մարզում 1938 թվականին, ըստ 44 չրջանների տվյալների, 4 հազար 560 կուտակողական տնտեսություններ 494 կուտակողականներում տնամերձ հողամասեր ունեյին այն նորմայից ավելի, վոր թույլ եր տալիս գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրությունը:

Գոմելի մարզի Ժլոբինսկի չրջանում «Նովոյե Վինոգրադովո» կուտակողական մեջ Ալեքսեյ Չիրվոնցեվը ուներ 0,72 հեկտար տնամերձ հողամաս, այլև գաշտում հաճարի համար՝ 1 հեկտար:

Մոզիլյովի մարզի Ռոզալեվսկի չրջանի միջանի կու-

տնտեսություններում տնամերձ հողամասերը գերազանցում ելին նորմայից յերկու և յերեք անգամ:

Պոլտավայի մարզի Չուտովսկի չրջանի Չապայեվի անվան կուտակողական մեջ կուտակողականների 15 տնտեսություններ տնամերձ հող ունեյին 1 հեկտարի չափով և 5 տնտեսություններ՝ 1,5 հեկտարի չափով:

Ցեզել են անգամ կուտակողականների հողերը կապալով տարու գեպեր: Բելոռուսական ԽՍՀ Ռեչիցկի չրջանի Մոլոտովի անվան կուտակողականները 1938 թվին «Ինտերնացիոնալ» գործարանին կապալով եր տվել 40 հեկտար խոտհարք:

Այս հակակուտակողական և հակապետական պրակտիկայի հետևանքով կուտակողական հանրային տնտեսության շահերը, վորի հիմքը հանդիսանում ե կուտակողական հանրային հողը, գոհարելում են մասնավոր սեփականատիրական և գոփողական տարրերին, վորոնք կուտակողական ոգտագործում են սպեկուլյացիայի և անձնական շահման նպատակով¹:

Կուսակցության քաղաքականությունն աղավաղվում եր նաե այն բանով, վոր մի շարք կուտակողականներում տնամերձ հողամասը վեր եր անվում կուտակողական տնտեսության մասնավոր սեփականության: Կուտակողական ըստ իր հայեցողության հողամասը վարձակալության եր տալիս, կամ ել ոգտվում եր հողամասից, չաչառելով կուտակողական մեջ:

Կուտակողական հանրային հողերի աշխատանքն ու հախչողականը նպատակում են կուտակողականների հողային տնտեսության խոտհախիթությունն ու անկարգությունը: Տնամերձ հողամասերը մի տեղում չեն գտնվում և կուտակողականների բակերի կողքին չեն, այլ տրված են կուտակողական հանդերի մեջ և հանրային հողերից չեն սահմանադաշտված: Բացի դրանից, բացահայտում ե ինչպես դաշտային, այնպես ել տնամերձ հողերի հաշիվումը:

«Գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրության խախտ-

¹ Կուտակողականների հանրային հողերը չաչառելուց պոհանելու միջոցառումների մասին, եջ 6:

¹ Сталин, О работах апрельского объединенного пленума ЦК и ЦКК, стр. 12, Гиз, 1928 г.

ման և կոլտնտեսականների անձնական տնտեսութեան ուղ-
ծացման այս բոլոր և սրանց նման փաստերը հասցնում են
այն բանին, Վոր տնամերձ տնտեսութեանը կորցնում է
ոժանդակ տնտեսութեան բնույթը և յերբեմն դառնում է
կոլտնտեսականի յեկամտի հիմնական աղբյուրը»¹:

Ձի կարելի մոռանալ, Վոր կոլտնտեսային շարժման հիմ-
նական ձևը հանդիսանում է արտելը, Վորի մեջ ճշտորեն
զուգակցվում են կոլտնտեսութեան հանրային շահերը կոլ-
տնտեսականի անձնական շահերի հետ:

Կոլտնտեսային կարգը ամրանում է կոլտնտեսութեան
հանրային տնտեսութեան ամենորոյա ամման հիման վրա:
Իսկ կոլտնտեսականի անձնական տնտեսութեանը՝ տնամերձ
հողամասը, մանր անասունը, թռչունները, ոժանդակ են
հանդիսանում: Կոլտնտեսականի այդ ոժանդակ, անձնական
տնտեսութեանը կոլտնտեսութեան հանրային տնտեսութեան
ամման զուգընթաց կնսեմանա, կկորցնի իր նշանակութեան-
ը, Վորովհետև կոլտնտեսականը կոլտնտեսութեան հանրա-
յին տնտեսութեանից ավելի ու ավելի շատ յեկամուտ կըս-
տանա:

Իսկ յերբ կոլտնտեսականի տնամերձ տնտեսութեանը
ոժանդակից դառնում է հիմնական, ասոյ կոլտնտեսական-
ների մի մասը զլիսավոր ուշադրութեանը դարձնում է անձ-
նական տնտեսութեանը և լքում է կոլտնտեսութեան աշխա-
տանքը:

Դրա համար ել կան կարծեցյալ կոլտնտեսականներ,
կեղծ կոլտնտեսականներ, Վորոնք բոլորովին չեն աշխա-
տում կոլտնտեսութեաններում կամ աշխատում են ձեռակա-
նութեան համար, ժամանակի մեծ մասը հատկացնելով
իրենց տնտեսութեանը: Այդ կարծեցյալ կոլտնտեսականնե-
րը, «ազնիվ ու բարեխիղճ կոլտնտեսականներին հալատար
ողտվելով կոլտնտեսային հողից, բանող անասունից, արոտ-
ներից, կերից և այլն»², ձգտում են կոլտնտեսութեանից

¹ Կոլտնտեսութեանների հանրային հողերը շտաբելուց պահպանելու
միջոցառումների մասին, էջ 0:

² Նույն տեղում, էջ 8:

Վորքան կարելի յե ավելի շատ սովել, իսկ Վորքան կարելի
յե քիչ տալ կոլտնտեսութեանը:

Դրանք ամենախիստական ճրիակներն են, պորտաբույժ-
ներ, չարչիներ և սպեկուլանտներ են, Վորոնք ողտվում են
կոլտնտեսականի կոչումից իրենց անձնական շահերի համար
ի հաշիվ ազնիվորեն աշխատող կոլտնտեսականների և պե-
տութեան:

Այդպիսի դրութեանը, յերբ կոլտնտեսականների մի մա-
սը խուսափում է կոլտնտեսութեան մեջ աշխատելուց, բան-
վորական ուժի արհեստական պակաս է տուժ բերում: Իրա-
կանում Խորհրդային Միութեան շրջանների մեծ մասում
բանվորական ձեռքերի ավելցուկներ կան, և կոլտնտեսու-
թեանները կարող են կոլտնտեսականների նշանակելի մասին
թույլ տալ աշխատելու արդյունաբերութեան մեջ և վերա-
բնակիլ հողաշատ շրջաններ, Վորտեղ իսկապես մարդկանց
պակաս է զգացվում:

Թե մեղ մոտ ինչքան շատ չողտադործված աշխատող
ձեռքեր կան, ցույց են տալիս հետևյալ որինակները: Վին-
նիցայի մարզի Նեմիրովսկայա շրջանի «Նովե Ժիտյա»
կոլտնտեսութեան մեջ 1938 թվին 657 աշխատունակ կոլտն-
տեսականներից 53-ը բոլորովին չեն աշխատել և 221-ը
ունեցել են 50 աշխորից վոչ ավելի յուրաքանչյուրը:

Կրասնոդարի յերկրամասի Շչերբինյան շրջանի Յեֆրե-
մովի անվան կոլտնտեսութեան մեջ 611 աշխատունակ կոլ-
տնտեսականներից բոլորովին չեն աշխատել 21-ը, իսկ 10
ողտմարդ և 40 կին ունեցել են 50-ական աշխորից պակաս:

Ստալինգրադի մարզի Խոպլոբսկի շրջանի 26 կոլտնտե-
սութեաններում կա 9 հաղար 652 աշխատունակ կոլտնտե-
սական. նրանցից 717-ը 1938 թվին չեն ունեցել վոչ մի աշ-
խոր և 2 հաղար 955-ը ունեցել են 50-ական աշխորից պա-
կաս յուրաքանչյուրը: Նույն մարզի Նիժն-Չիրսկի շրջանի
40 կոլտնտեսութեաններում 8 հաղար 309 աշխատունակ
կոլտնտեսականներ կան. նրանցից բոլորովին կոլտնտեսու-
թեան մեջ չեն աշխատել 262-ը և 1 հաղար 650-ը ունեցել են
50-ական աշխորից պակաս: Վորոշիլովյան շրջանն ունի 9
հաղար 703 աշխատունակ կոլտնտեսական: Նրանցից բոլոր-

բովին չեն աշխատել 394-ը, իսկ 2 հազար 146-ը ունեւ 1-ից մինչև 50 աշխոր:

Մոսկվայի մարզի Նոգինի շրջանը տարեկցտարի հետ է մնում գյուղատնտեսական աշխատանքներում: Կոլտնտեսութ-
յունները մեծամասնութիւնը ցածր բերք է ստանում: Բանից դուրս է դալիս, վոր այդ շրջանում 1938 թվին աշ-
խատունակ կոլտնտեսականները մեկ յերրորդից ավելին կոլ-
տնտեսութիւններում բոլորովին չեն աշխատել և աշխատու-
նակ կոլտնտեսականների մոտ կեսը վաստակել են մինչև
50-ական աշխոր:

Մոսկվայի մարզի Լենինյան շրջանի Բորիսովյան կոլ-
տնտեսութիւնն ունի 420 աշխատունակ կոլտնտեսականներ:
Նրանցից 1938 թվին աշխատանքներին բոլորովին չեն մաս-
նակցել 173 մարդ: Կոլտնտեսական Ի. Յերմոլայեւի ընտանի-
քը, վորը բաղկացած է յերեք աշխատունակներից, վաստա-
կել է 44 աշխոր: Նրանք բոլորն էլ զբաղված են իրենց անձ-
նական տնտեսութեամբ: Ունեն այդի, վորից տարեկան 10
հազար ռուբլի յեկամուտ են ստանում, և զբաղվում են
տնայնագործութեամբ: Անձնական տնտեսութիւնից ստա-
ցած նրանց ընդհանուր յեկամուտը 1938 թվին կազմում էր
18 հազար ռուբլի: Մի ուրիշ որինակ: Վրացական ԽՍՀ Կո-
բուլետի շրջանի Մոլոտովի անվան գյուղատնտեսական ար-
տելի կոլտնտեսական Վասիլաձեն ընտանիքի հետ միասին
տարվա մեջ վաստակել է 179 աշխոր, իսկ տնամերձ հողա-
մասից ստացել է 18 հազար ռուբլի յեկամուտ:

Քիչ չեն նաև գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրու-
թյան կողմիս խախտման դեպքերը, կանոնադրութիւն, վո-
րի մեջ սահմանված է կոլտնտեսականի անձնական ոգտա-
գործման անասունների թիւը: Այսպես, որինակ, Ալբրեշա-
նական ԽՍՀ Կարադոնյու շրջանի Թելմանի անվան կոլտնտե-
սութիւն մեջ կոլտնտեսային անասնաբան Փերման ունեւ
106 վոչխար և 5 գլուխ խոշոր յեղջուրավոր անասուն, իսկ
այդ կոլտնտեսութիւն անդամ Իման-Ուզան անձնական ոգ-
տագործման համար ունեւ 110 վոչխար, 6 գլուխ խոշոր
յեղջուրավոր անասուն, 5 ձի և 3 ուղտ: Նույն շրջանի
«Յենի հայաթ» կոլտնտեսութիւն կոլտնտեսական Կարա-

Հոմբատ Ողլին ունեւ 190 վոչխար և այծ, 10 գլուխ խոշոր
յեղջուրավոր անասուն, 3 ձի և 3 ուղտ:

Պարզ է, վոր այդպիսի անձնական տնտեսութիւնը
կորցնում է կոլտնտեսականի ոժանդակ տնտեսութիւն նշա-
նակութիւնը:

Վորոնի են կոլտնտեսային շինարարութեան բնագալա-
նում կուսակցութեան քաղաքականութեան աղավաղման
պատճառները:

Համկ(բ)Կ Կենտկոմը և ԽՍՀ Միութիւն ժողովար-
հը իրենց վորոշման մեջ մատնանշում են, վոր կոլտնտեսա-
յին շինարարութեան բնագալառում կուսակցութեան քաղա-
քականութեան այդ աղավաղումները «ստեղծվել են տեղա-
կան շրջանային ու մարզային կուսակցական ու խորհրդա-
յին կազմակերպութիւնների կողմից կոլտնտեսութիւննե-
րին վոչ ձիւտ, վոչ բոլջեիկյան ղեկավարութիւն ցույց
տալու հիման վրա: Փոխանակ պաշտպան կանդնելու կոլ-
տնտեսութիւնների հանրային տնտեսութեանը և կոլտնտե-
սային կարգի ուժի ու ամրութեան հիմնական աղբյուրը՝
կոլտնտեսութեան հանրային հողը՝ պաշտպանելու մասնա-
վոր-սեփականատիրական տարբերի վոտնձգութիւններից,
տեղական կուսակցական ու խորհրդային ղեկավարները կոլ-
տնտեսային կյանքի կարեւորագոյն հարցերի լուծումը թո-
ղել են ինքնահոսի և հաճախ, կոլտնտեսականների մեջ յե-
ղած դոկտրինային տարբերի կամքով շարժվելով՝ իրենք
իրենց վրա էյին վերցրել գյուղատնտեսական արտելի կանո-
նադրութեան խախտման նախաձեռնութիւնը»¹:

Գյուղատնտեսական արտելի կանոնադրութեան կողմիս
աղավաղումները լայն տարածում ստացան, վորովհետև կոլ-
տնտեսականների մեջ գյուղատնտեսական արտելի կանո-
նադրութիւնը պահպանելու վորով դաստիարակչական աշ-
խատանք չէր անցկացվում, կանոնադրութիւն, վորը կոլ-
տնտեսային կյանքի որենքն է հանդիսանում: Հաճախ տե-
ղական կուսակցական և խորհրդային ղեկավարներն իրենց
ոգորտունիստական պրակտիկայով իրենք էյին ոգնում ար-

¹ Կոլտնտեսութիւնների հանրային հողերը շաղկելուց պահպանելու
միջոցառումների մասին, էջ 7—8:

տելի կանոնադրութիւնը խախտելուն: Կոլտնտեսային կարգին թշնամի մասնավոր սեփականատիրական բուրժուական ձգտումներին, վրոնք կոլտնտեսութիւններէ մեջ էջին բերել ջախջախած կուլակութեան մնացորդները, հարկ յադած բողքելիցան հակահարկած չեր տրվում:

Համ Կ(բ)Կ Կենտրոնական Կոմիտեն և ԽՍՀՄ Ժողովրդական Կոմիտայնեքի Խորհուրդը, կանոնած լինելով կոլտնտեսային կարգի շահերի պաշտպանութեան դիրքերի վրա, ազնիվ կոլտնտեսականներէ շահերի սրաշտպանութեան դիրքերի վրա, պահանջեցին «տեղական կուսակցական և խորհրդային բոլոր կազմակերպութիւններէ՝ անհապաղ լիկվիդացիայի յենթարկել կոլտնտեսային հանրային հողերի շուրջումն ու համալսակումը, տնամերձ հողամասերի չափերը համապատասխան դարձնել կանոնադրութեան նորմաներին, խտաղուշն հակողութիւն սահմանել կոլտնտեսութեան հանրային հողերի անձեռնմխելութեան նկատմամբ, վճռականապես սանձահարել պոկողական և սպեկուլանտական տարրերին կոլտնտեսութիւններում»¹:

Կոլտնտեսութիւններէ բարեխիղճ աշխատողները, վոր ճշող մեծամասնութիւն են կազմում, տարեկան 200-ից մինչև 600 աշխուր են վաստակում: Բայց կան, ինչպես մենք արդեն ասացինք, նաև այնպիսիները, վրոնք վաստակում են 20 կամ 30 աշխուրից վոչ ալելի, թեև կոլտնտեսականներ են համարվում և նստած են կոլտնտեսութեան վրին: Կոլտնտեսութիւններէ և ազնիվ կոլտնտեսականներէ շահերը, պետութեան շահերը նկատի ունենալով, կոլտնտեսութիւններում կարգապահութիւնն ամբապնդելու համար կուսակցութիւնն ու կառավարութիւնը տարվա մեջ վաստակած աշխուրերի պարտադիր մինիմում սահմանեցին, բամբակադործական ռայոններում՝ 100 աշխուր, Մոսկվայի, Լենինգրադի, Իվանովոյի, Յարոսլավի, Գորկու, Կալինինի, Վոլոգդայի, Տուլայի, Ռյազանի, Սմոլենսկի, Արխանգելսկի, Մուրմանսկի, Կիրովի, Պերմի, Սվերդլովի, Զիտայի մար-

զերում, Խաբարովսկի և մերձծովյան յերկրամասերում, Կարելական, Կոմի, Մարիական և Յակուտական ավտոնոմ խորհրդային սոցիալիստական հանրապետութիւններում, ինչպես նաև բարձրալեռ հանգստիկային և անասնաբուծական շրջաններում ըստ ԽՍՀՄ Հողօրդկոմատի ցուցակի՝ 60 աշխուր, ԽՍՀՄ մնացած բոլոր շրջաններում 80 աշխուր:

«Հանձնարարել (խորհուրդ տալ) կոլտնտեսութիւններին կարգ սահմանել, վոր տարվա ընթացքում վերահշյալ նորմաներից պակաս աշխուր վաստակող աշխատունակ կոլտնտեսականներն ու կոլտնտեսուհիները պետք և համարվեն կոլտնտեսութիւններէ դուրս մնացած և կոլտնտեսականի իրավունքները կորցրած»¹:

ԽՍՀՄ Գերագուշն Խորհրդի չորրորդ Արտահերթ Սեսիան 1939 թվի սեպտեմբերի 1-ին որենք ընդունեց դյուղատնտեսական հարկի մասին, վորն ե'լ ալելի կարճրացնի կոլտնտեսականներէ շահադրդովածութիւնը՝ կոլտնտեսութեան հանրային տնտեսութեան յեկամտարբերութեան ալիւլացման նկատմամբ և կնպաստի աշխատանքային կարգապահութեան հետագա բամբակնդմանը: Այդ որենքը յենում և կոլտնտեսային դյուղացիութեան հիմնական մասսաների՝ ազնիվ, բարեխիղճ աշխատողներէ շահերից:

Նոր որենքը ազատում և հարկումից կոլտնտեսականներին այն յեկամուտները, վոր նրանք ստանում են աշխուրերից: Գյուղատնտեսական հարկով հարկվում են կոլտնտեսականներէ անձնական, ռժանդակ տնտեսութիւնից, տնամերձ հողամասից, անասունից, և վոչ հողագործական վաստակներից ստացված յեկամուտները: Հարկի չաիը կախված և տարվա ընթացքում ստացած յեկամուտներէ չափից:

Գյուղատնտեսական հարկի որենքը, ինչպես և խորհրդային իշխանութեան մյուս բոլոր որենքները, կոլտնտեսականներին առավելութիւններ և տալիս մենատնտեսներէ համեմատութեամբ: Կոլտնտեսականներէ անձնական տնտեսու-

¹ Կոլտնտեսութիւններէ հանրային հողերը շուրջելուց պահպանելու միջոցառումներէ մասին, էջ 8—9:

¹ Կոլտնտեսութիւններէ հանրային հողերը շուրջելուց պահպանելու միջոցառումներէ մասին, էջ 13:

թյան հարկը ցածր է մենատնտեսների գյուղատնտեսական հարկից:

Կոլտնտեսությունների ամրապնդման գործի համար խոչոր նշանակություն ունի մոտակա ժամանակում խոշորների լիկվիդացիայի յենթարկելու և կոլտնտեսականներին մեկ տեղում միաբնակեցնելու մասին կուտակյության և կառավարության վորոշումը:

«Կոլտնտեսությունների հանրային հողերը չափվելուց պահպանելու միջոցառումների մասին» Համ Կ(բ)Կ Կենտկոմի և ԽՍՀՄ ԺԿՍ-ի վորոշման մեջ ասված է:

«Գ» լիկվիդացիայի յենթարկել կոլտնտեսությունների հանրային դաշտերում տեղափոխված՝ կոլտնտեսականներին խոտորային տնամերձ հողամասերը, վոր գոյություն ունեն զանազան մարդերի շրջաններում, այդ թվում՝ Բելոռուսական ԽՍՀ-ում, Ուկրաինական ԽՍՀ-ում, Սմոլենսկի, Կալինինյան, Լենինգրադի մարդերում, և այդ կոլտնտեսականներին միաբնակեցնել մեկ վայրում, նրանց տնամերձ հողամասեր հատկացնելով միաբնակման վայրում կանոնադրական նորմաներով: Այդ աշխատանքն ավարտել մինչև 1940 թ. սեպտեմբերի 1-ը»:

Այդ վորոշումը, վոր ուղղված է սոցիալիստական խոշոր գյուղատնտեսության ամրապնդմանը, կոլտնտեսային գյուղացիության նյութական-կուլտուրական մակարդակի ել ավելի բարձրացմանը, պետք է ամենայն վճռականությամբ կատարել:

Կոլտնտեսություններում աշխատանքի կազմակերպման հարցերը բացառիկ նշանակություն են ստանում: Պրակտիկան ցույց է տալիս, վոր կոլտնտեսության տնտեսական նվաճումներն ուղղակի կախման մեջ են գտնվում աշխատանքի կազմակերպման մակարդակից: Ավելի բարձր բերքեր, հետևաբար, նաև ավելի խոշոր յեկամուտներ տալիս են այն կոլտնտեսությունները, վորոնցում լավ է կազմակերպված աշխատանքը և տնտեսությունը, վորոնց մեջ վերացված է համաարարումը և դիմագրկությունը:

Ընկեր Անդրեյեվը Համ Կ(բ)Կ XVIII համագումարում արտասանած իր ճառի մեջ բերեց որինակներ, վորոնցից յե-

րևում է, վոր իրար կողքի գտնվող կոլտնտեսությունները տարբեր կարգ ու կանոնի պայմաններում խիստ հակադիր արդյունքներ են ունենում ըստ բերքի, անասունի, և ըստ կոլտնտեսականների յեկամուտների:

Այսպես, որինակ, Որյոլի մարզի «Մվորոգա» կոլտնտեսության մեջ, վորտեղ աշխատանքը լավ է կազմակերպված, հացահատիկների միջին բերքը 1938 թվին յեղել է հեկտարից 13 ցենտներ: Կոլտնտեսությունն աշխորին տվեց 4—5 կիլոգրամ հացահատիկ և 1 ուրելի 40 կոպեկ փող: Կոլտնտեսությունն ունի կաթնա-ապրանքային Ֆերմա. յուրաքանչյուր կովի միջին կիթը 2 հազար 500 լիտր է:

Նրա կողքին է գտնվում Խորհուրդների VI համագումարի անվան կոլտնտեսությունը: Այս կոլտնտեսության մեջ աշխատանքը վատ է կազմակերպված, և ընդհանրապես գործերը նախանձելի չեն տարվում: Արդյունքներն ել են վատ: 1938 թվին հացահատիկի բերքը մեկ հեկտարից յեղել է միայն 6 ցենտներ: Աշխորին տրված է 800 գրամ հացահատիկ և 84 կոպեկ գրամ: Յուրաքանչյուր կովի կիթը 900 լիտր է:

Մի որինակ ել: Չկալովի մարզի Յեկատրինովսկի շրջանի «Պրոդրես» կոլտնտեսությունը աշխատանքը վատ չի կազմակերպել: Կոլտնտեսությունը 1938 թվին հեկտարից 8,4-ական ցենտներ բերք ստացավ: Աշխորին տրված է 5,6-ական կիլոգրամ հացահատիկ և 93-ական կոպեկ գրամ: Այդ կոլտնտեսությունն իր ժամանակին կատարեց պետական մթերումները և, բացի դրանից, պետությանը վաճառեց 800 ցենտներ հացահատիկ: Ժամանակին և լիովին է հավաքվել սերմացուն: Յուրաքանչյուր կովի միջին կիթը 1 հազար 448 լիտր է:

«Պերվայա Միխայլովկա» կոլտնտեսությունը, վորը գտնվում է «Պրոդրես» կոլտնտեսության կողքին, ստացավ ցածր բերք՝ հեկտարից ընդամենը 4,3-ական ցենտներ: Յուրաքանչյուր կատարվել եր միայն 50 տոկոսով, ցանքը ձգձուգվել է և ալը: Աշխորին կոլտնտեսականները ստացան 800-ական գրամ և 20-ական կոպեկ: Կովի միջին կիթը կազմում եր 962 լիտր: Այդ կոլտնտեսության մեջ, ի տարբե-

բություն առաջինից, կարգ ու կանոնը վատ է, աշխատանքային կարգապահութիւնը՝ թույլ: Մեն-միայն 1938 թվին ընթացքում փոխվել է կոլտնտեսութեան յերեք նախագահ:

Կուսակցութիւնը պահանջում է կոլտնտեսութիւններում աշխատանքն այնպես կազմակերպել, վոր անշեղորբն որեցոր անի աշխատանքի արտադրողականութեանը: Իսկ դրան կարելի չէ հասնել, կոլտնտեսութիւններում վճռահանորեն վերջ տալով համաարարմանը և դիմադրելութեանը: Հարկավոր է «կոլտնտեսականներին շահադրդուել բարձր բերքի և կոլտնտեսային անասնաբուծութեան բարձր սրտ-դուկտիվութեան համար մղվող սլաքարում, ասում է ընկեր Անդրեյեւը—:Սյդ կողմը վճռում է ամեն ինչ»:

Այն կոլտնտեսութիւնները, վորոնք ճիշտ են կազմակերպել աշխատանքը,—ձեռք են բերում խոշոր հաջողութիւններ: Բանն այն է, վոր աշխարհ գնահատվի ըստ բերքի արդյունքների և անասունների մքերատվութեան ամամար, վորպեսզի չդիմադրվի կոլտնտեսականների աշխատանքը կոլտնտեսային խոշոր բրիգադներում:

Դրա համար պահանջվում է կոլտնտեսութիւններում լայնորեն անցնել ողակներին կազմակերպման: «Աշխատանքի ողակային կազմակերպման փորձն իրեն արդարացրեց վոչ միայն տեխնիկական կուլտուրաների նկատմամբ. բայկանաչափ կոլտնտեսութիւններ անցան ողակներին ստեղծմանը նաեւ դաշտադրժական, հացահատիկային բրիգադներում»¹:

ՌԵՏՍԶ Գերագույն Խորհրդի ղեկավարատ ընկ. Կոստենկոն, Կրասնոդարի յերկրամասի Ստարո-Շչերբինովսկի շրջանի՝ XVII կուսհամագումարի անվան կոլտնտեսութեան նախագահը, հետեյալն է սրտմում ողակների աշխատանքի մասին. «Մեր կոլտնտեսութեան մեջ դաշտադրժական բրիգադներում 9—10 մարդուց բաղկացած ողակներ են կազմակերպված, ողակին տրվում է վորոշ հողամաս, վորտեղ նա կատարում է ցանքի ամբողջ նախապատրաստութիւնը և արահովում է ցանքի խնամքը: Այսպիսով, մեզանում ցանքի յուրաքանչյուր հողամաս ունի իր իսկական հողատար տերը: Բերքի հաշվառումը կազմակերպված է ըստ ողակ-

ներին: Ողակի մեջ կոլտնտեսականներն ավելի լավ են ճանաչում միմյանց, տեսնում են, թե ո՛վ ի՛նչպէս է աշխատում, և մրցակցում են միմյանց հետ: Յեթն առաջ, նախքան ողակներ կազմակերպելը, բրիգադում յեղած 50 մարդուց կանոնաւոր կերպով աշխատանքի դուրս ելին զաւր 17—25 մարդ, ապա ողակների կազմակերպումից հետո դուրս են զաւր 45—47 մարդ: Ավելի պակասել են աշխատանքային կարգապահութեան խախտման դեպքերը, և կոլտնտեսութիւնը վատ արդիւնքներ չունի: Նա միջին թվով հասկավոր կուլտուրաների հեկտարից 112—ական փութ բերք է ստացել»:

Կոլտնտեսութեան մեջ աշխատանքի լավ կազմակերպումը աներեւակային յե առանց յուրաքանչյուր կոլտնտեսականի պարտականութիւնների ճշտորոշ սահմանման, առանց արտադրանքի ճիշտ մշակած նորմաների:

* *

Ընկեր Ստալինը մեզ ուսուցանում է, վոր կոլտնտեսութիւններին անցնելը չի պակասեցնում, այլ ավելացնում է կոմունիստների պատասխանատվութիւնը գյուղատնտեսութիւնը, կոլտնտեսութիւնները ղեկավարելու գործում: Կուսակցական կազմակերպութիւնները, բոլշևիկյան կուսակցութեան XVIII համագումարի պատմական վորոշումների հիման վրա, պետք է ուժեղացնեն գյուղատնտեսութեան ղեկավարումը և կոլտնտեսութիւններին ցույց տրվելիք ողնութիւնը:

Կոլտնտեսութիւններին հետագա ամրապնդման և կոլտնտեսականների աշխատանքի արտադրողականութեան բարձրացման գործում մորելիդացնող վիթխարի դեր է խաղում սոցիալիստական գյուղատնտեսութեան հաղթանակների համաթողութրական ստուգատեսը: Համամիութենական գյուղատնտեսական ցուցահանդեսը ցուցադրում է սոցիալիզմի հաղթանակը գյուղում, սոցիալիստական հողագործութեան մեծ նվաճումները և սոցիալիզմի յերկրի նոր գյուղացիութիւնը: Յուցահանդեսն էլ ավելի մեծ դարկ կտա կոլտնտեսութիւններում սոցիալիստական մրցութեան գորդաց-

¹ Անդրեյեւ, Ճառ ՀամԿ(բ)Կ XVIII համագումարում, էջ 41:

մանը՝ **ՈՍՀՄ** սոցիալիստական գյուղատնտեսության նվաճումները բազմապատկելու համար:

«Վորքան, ավելի շուտ մենք ապահովենք Գյուղատնտեսական Ֆուցաճանդեսի մասնակիցների համար սահմանված ցուցանիշների կատարումը կոլտնտեսությունների ու խորհատնտեսությունների ամբողջ մասսայի կողմից, այնքան ավելի շուտ մենք կապահովենք գյուղատնտեսության դժոխքը՝ բորդ հնգամյակի ամբողջ սլանի կատարումը: Այս և Համաթիւթենական Գյուղատնտեսական Ֆուցաճանդեսի, վորպէս յերրորդ հնգամյակի կատարման համար ծախարված սոցիալիստական մրցության կազմակերպչի, նշանակությունը»¹:

Ֆուցաճանդեսի բացումը հանդիսանում է խոշորագույն դեպք վոչ միայն մեր յերկրի համար: Ամբողջ աշխարհին ցույց է տրված, թէ ինչպիսի հաղթանակներ կարող է ձեռք բերել գյուղատնտեսությունը խորհրդային կարգի պայմաններում, հաղթանակած սոցիալիզմի յերկրում:

Անհրաժեշտ է բուլճերիկորեն ծախարել քաղաքական-մասսայական աշխատանքը կոլտնտեսային գյուղացիության մեջ, դաստիարակելով կոլտնտեսական-գյուղացուն աշխատանքին կոմունիստական վերաբերմունք ունենալու վոգով:

«Մեր բոլորից, դեկաթարներից և չարքային բանվորներից, ծառայողներից և կոլտնտեսականներից, — աովում է կուսակցության **XVIII** համագումարի բանաձեւում, — պահանջում է, առաջին հերթին, դիտակից վերաբերմունք դեպի մեր սրբոտականությունները, աղնիվ աշխատանք և ոգնություն հեա մնացողների, վորպէսզի յերրորդ հնգամյա սլանը հաղթանակի, վորպէսզի **Սորհրդային Միությունը** նոր վիթխարի քայլ կատարի կոմունիզմի լիակատար հաղթանակի ուղիով»:

Յերրորդ հնգամյակի հաջող կատարման համար անհրաժեշտ է լիովին վերացնել այն վնասարարության հետեւանքները, վոր անց էյին կացնում լրտեսները, տրոյկիստական-բուխարինական և բուրժուա-նացիոնալիստական

գործակալները, ոտարերկրյա կապիտալի այդ սոոր սպասաւորները: Հարկաւոր է հիշել ընկեր Ստալինի ցուցումն այն մասին, թէ մենք զտնվում ենք կապիտալիստական շըրջապատման մեջ: Կապիտալիստական պետությունների հետախուզությունները ուղարկում են և կուղարկեն մեզ մոտ լրտեսներ, մարդասպաններ, վնասարարներ և դիվերսանտներ, վորձեւելով թուլացնել մեր յերկրը, խանգարել **ՈՍՀ Միությունում** կոմունիզմի հաջող կառուցմանը: Ուստի հարկաւոր է բարձրացնել բուլճերիկյան զգոնությունը և միշտ արթուն լինել:

Համկ(բ)ի **XVIII** համագումարը կոչ արեց **Սորհրդային Միության** բոլոր բանվորներին, կոլտնտեսականներին և ինտելիգենցիային ե'լ ավելի համախմբել **Լենինի** — Ստալինի կուսակցության մեծ դրոշի տակ՝ հանուն յերրորդ հնգամյա սլանի հաղթանակի պայքարելու համար: Այդ սլանի հաջող կատարումը «կլինի կոմունիզմի ամենահազթ ութի լավագույն վկայությունը կապիտալիզմի դեմ նրա պատմական մրցության մեջ»¹:

¹ **Молотов**, Речь при открытии Всесоюзной сельскохозяйственной выставки 1 августа 1939 г. «Правда» от 2 августа 1939 г.

¹ Համկ(բ)ի **XVIII** համագումարի բանաձեւերը, էջ 55:

ԲՈՎԱՆԴԱԿՈՒԹՅՈՒՆ

1. Ինչպիսի հաջողութիւններ ձեռք բերինք մենք յերկրորդ հնգամյակում	52
2. ԽՍՀՄ տնտեսական հիմնական խնդիրը	4
3. Ինչ խնդիրներ են առաջադրված գյուղատնտեսութեանը յերրորդ հնգամյակում	20
4. Ինչ և պահանջվում յերրորդ հնգամյա պլանի առաջադրած խնդիրները հաջող լուծելու համար	25
	62

Թարգմանիչ Ռ. Փոքոսեղյան
Խմբագիր Ս. Հակոբյան
Տեխն. խմբ. Ս. Խաչատրյան
Սրբագրիչ Վ. Զիդեշյան
Կոնտրոլ սրբագրիչ Լ. Արովյան

Գլավիլիտի լիազոր Վ. 1100 , հրատ. 785
Չափեր № 38, տիրած 6000
Թղթի չափը $72 \times 105 \frac{1}{16}$ (33.440 մմ. նիշ 1 մմ. մամուլում)
5 մմ. մամուլ, $2 \frac{1}{2}$ թերթ թուղթ
Հանձնվել է արտադրության 1/II 1940 թ.
Ստորագրված է տպագրելու 7/III 1940 թ.
Գինը 50 կ.

Քաղաքական գրականութեան սեփական հրատարակչութեան
ապարան, Յերևան, Ալլանգերդյան № 65

ՀՀ Ազգային գրադարան

NL0183593

ФР 50 4.

Н. ОДИНЕЦ

XVIII СЕЗД ВКП(б) О ЗАДАЧАХ
СЕЛЬСКОГО ХОЗЯЙСТВА

Государственное издательство политической литературы
Москва • 1940